

<https://jas.ui.ac.ir/?lang=en>

Journal of Applied Sociology

E-ISSN: 2322-343X

Vol. 37, Issue 2, No.102, 2026, pp 75-98

Received: 03.07.2025 Accepted: 13.11.2025

Research Paper

Assessing University Youths' Risk-Taking in Qazvin: A Study of Unhealthy Lifestyle

Mousa Sa'adati*

Associate professor, Department of Sociology, Faculty of Social Sciences, Imam Khomeini International University (RA), Qazvin, Iran
m.saadati@soc.ikiu.ac.ir

Shafagh Raeisi

MA. of Sociology, Department of Sociology, Faculty of Social Sciences, Imam Khomeini International University (RA), Qazvin, Iran
shafaghraeisi@gmail.com

Introduction

As a dynamic and educated segment of society, students have a profound influence on public health and social development. However, the prevalence of risky behaviors and unhealthy lifestyles among this group presents a significant challenge. These behaviors include tobacco and drug use, violence, unsafe sexual practices, and excessive reliance on virtual networks, all of which have detrimental physical and psychological effects and contribute to broader social issues, such as diminished social capital and weakened interpersonal relationships. Research indicates that these behaviors often emerge during youth and university years with a notable prevalence across various institutions. In this context, social and cultural capital can serve a preventive function by fostering trust, support, and social engagement, while also enhancing awareness and value-driven attitudes. This approach can promote healthier behaviors and mitigate students' tendencies toward risk-taking. Given the critical role of the university period in shaping identity and lifestyle, this study aimed to explore the relationship between social and cultural capital and behavioral risk-taking among students at universities in Qazvin.

Materials & Methods

This study employed a quantitative approach, utilizing a survey method for data collection. It was applied in nature, aiming to yield practical and actionable insights within the field of investigation. The study was descriptive in scope, examining a broad range of data and cross-sectional in design. The statistical population comprised all university students in Qazvin City, totaling 39,533 individuals. The sample size was determined to be 380 calculated by using Cochran's formula. A stratified sampling method was employed proportional to the sample size, which involved determining specific samples for each university according to gender distribution relative to their populations. Data were collected with a researcher-designed questionnaire. The reliability of the instrument was assessed by using Cronbach's alpha coefficient, which exceeded 0.7 for all variables. Additionally, the content validity of the questionnaire was confirmed by experts in the field. Data analysis was performed by using SPSS software.

Discussion of Results & Conclusion

The present study aimed to explore the relationship between social and cultural capital and behavioral risk-taking among university students in Qazvin. The findings revealed a significant negative correlation between both social and cultural capital and students' propensity for engaging in risky behaviors. This indicated that stronger social connections, trust, mutual support, and heightened cultural awareness and values could mitigate risk-taking behaviors and enhance the overall quality of the students' lifestyles. Behavioral risk-taking as an indicator of an unhealthy lifestyle is directly influenced by the level of social and cultural capital. Students with robust social networks, higher levels of social participation, and richer cultural capital were less likely to engage in risky behaviors. The study also showed that different components of social and cultural capital affected various types of risky behaviors in distinct ways. For instance, social support was especially effective in reducing behaviors, such as

* Corresponding author

Saadati, M., & Raeisi, Sh. (2026). Assessing University youths' risk-taking in Qazvin: A study of unhealthy lifestyle. *Journal of Applied Sociology*, 37(2), 75-98. <https://doi.org/10.22108/jas.2025.145831.2672>

excessive internet use and alcohol consumption, while social cohesion was more relevant to collective or interaction-based behaviors. Moreover, embodied cultural capital—comprising internalized cultural values and norms—exhibited the strongest negative correlation with risk-taking, thus underscoring the significance of internalized cultural awareness in shaping individual behavior. Regression analysis indicated that approximately 35% of the variance in the students' behavioral risk-taking could be attributed to social and cultural capital, suggesting that other factors, such as economic conditions, academic stress, media influences, and

peer groups, also played a crucial role. Overall, the findings highlighted the protective role of social and cultural capital in reducing behavioral risk-taking among students. Strengthening these forms of capital within the university environment can serve as a preventive mechanism, fostering healthy behaviors and promoting the social and personal well-being of students.

Keywords: Unhealthy Lifestyle, Social Capital, Cultural Capital, Behavioral Risk-Taking, Youth.

مقاله پژوهشی

ارزیابی ریسک‌پذیری جوانان دانشگاهی شهر قزوین (پژوهشی در حوزه سبک زندگی ناسالم)

موسی سعادت^{ID*}، دانشیار گروه جامعه‌شناسی، دانشکده علوم اجتماعی، دانشگاه بین‌المللی امام خمینی (ره)، قزوین، ایران
m.saadati@soc.ikiu.ac.ir

شفق رئیسی، کارشناسی جامعه‌شناسی، گروه جامعه‌شناسی، دانشکده علوم اجتماعی، دانشگاه بین‌المللی امام خمینی (ره)، قزوین، ایران
shafaghraeisi@gmail.com

چکیده

ریسک‌پذیری جوانان دانشگاهی یکی از چالش‌های مهم اجتماعی و روانی جوامع امروزی است که می‌تواند بر سلامت جسمی، روانی و سبک زندگی سالم این قشر اثرگذار باشد؛ در این راستا، پژوهش حاضر با هدف بررسی رابطه سرمایه اجتماعی و فرهنگی با ریسک‌پذیری رفتاری دانشجویان، به‌عنوان یکی از ابعاد سبک زندگی ناسالم انجام شده است. روش تحقیق به‌کاررفته در این پژوهش پیمایشی است و جامعه آماری آن شامل کلیه دانشجویان دانشگاه‌های شهر قزوین به تعداد ۳۹۵۳۳ نفر است. حجم نمونه براساس فرمول کوکران ۳۸۰ نفر تعیین شد و نمونه‌گیری از نوع طبقه‌بندی متناسب با حجم بوده است. ابزار جمع‌آوری داده‌ها پرسشنامه بوده است. پایایی ابزار با استفاده از ضریب آلفای کرونباخ سنجش شد که برای تمامی متغیرها بیشتر از ۰/۷ به دست آمد. همچنین، برای بررسی اعتبار پرسشنامه از اعتبار صوری از نوع محتوایی با تأیید صاحب‌نظران استفاده شد که پایایی آن با استفاده از ضریب آلفای کرونباخ بررسی شده و اعتبار آن نیز تأیید شده است. نرم‌افزار تحلیل داده‌ها SPSS است. نتایج آزمون همبستگی نشان داد که رابطه خطی بین متغیرهای سرمایه اجتماعی (شامل اعتماد اجتماعی، مشارکت اجتماعی، انسجام اجتماعی و حمایت اجتماعی)، سرمایه فرهنگی (شامل سرمایه عینیت‌یافته، نهادینه‌شده و تجسدیافته) با مؤلفه‌های متغیر ریسک‌پذیری رفتاری معنادار بوده و نوع رابطه نیز منفی و معکوس است. طبق یافته‌های تحلیل رگرسیونی چندمتغیره، متغیرهای حاضر در مدل رگرسیونی توانسته است ۳۵/۲ درصد از تغییرات متغیر وابسته ریسک‌پذیری رفتاری دانشجویان را تبیین کند؛ در نتیجه می‌توان اذعان کرد که افزایش سطوح مختلف سرمایه اجتماعی و سرمایه فرهنگی به‌طور مؤثری در کاهش ریسک‌پذیری رفتاری دانشجویان نقش دارد. این امر نشان می‌دهد که تقویت پیوندهای اجتماعی و ارتقای آگاهی فرهنگی می‌تواند به شکل مؤثری در شکل‌گیری سبک زندگی سالم‌تر در میان جوانان نقش‌آفرین باشد و بایستی در سیاست‌گذاری‌های فرهنگی و دانشگاهی به آن توجه شود.

واژه‌های کلیدی: سبک زندگی ناسالم، سرمایه اجتماعی، سرمایه فرهنگی، ریسک‌پذیری رفتاری، جوانان.

* نویسنده مسؤل:

سعادت، موسی و رئیسی، شفق. (۱۴۰۵). ارزیابی ریسک‌پذیری جوانان دانشگاهی شهر قزوین (پژوهشی در حوزه سبک زندگی ناسالم)، جامعه‌شناسی کاربردی، ۳۷(۲)، ۷۵-۹۸.

<https://doi.org/10.22108/jas.2025.145831.2672>

مقدمه و بیان مسئله

دانشجویان به‌عنوان قشر جوان، تحصیل کرده و فعال جامعه، بخش مهمی از سرمایه انسانی هر کشور را تشکیل می‌دهند و وضعیت روانی، اجتماعی و رفتاری آنان تأثیر مستقیمی بر سلامت عمومی و توسعه اجتماعی دارد. یکی از چالش‌های اساسی در این زمینه، افزایش رفتارهای پرریسک و الگوهای سبک زندگی ناسالم در میان این گروه است. سبک زندگی ناسالم به مجموعه‌ای از عادات، نگرش‌ها و رفتارهای روزمره اطلاق می‌شود که سلامت جسمی، روانی و اجتماعی فرد را به خطر می‌اندازد و می‌تواند زمینه‌ساز آسیب‌های فردی و اجتماعی باشد. رفتارهایی مانند تغذیه نامناسب، کم‌تحركی، مصرف دخانیات، بی‌توجهی به سلامت روان، اختلال خواب و استرس مزمن از نشانه‌های بارز این سبک زندگی‌اند. پژوهش‌های مختلف در ایران نشان داده است که بسیاری از دانشجویان در اثر فشارهای تحصیلی، کمبود منابع مالی، استرس‌های اجتماعی و نبود آموزش‌های مؤثر در زمینه خودمراقبتی به الگوهای ناسالم زیست روی می‌آورند. این مسئله در بلندمدت علاوه بر افزایش احتمال ابتلا به بیماری‌های جسمی و روانی، باعث کاهش کیفیت زندگی، افت عملکرد تحصیلی و بروز مشکلات ارتباطی و اجتماعی می‌شود (باقری کراچی و همکاران، ۱۴۰۰: ۲۶۵).

در این میان، ریسک‌پذیری رفتاری به‌عنوان یکی از ابعاد کلیدی سبک زندگی ناسالم مطرح است. این مفهوم به رفتارهایی اشاره دارد که احتمال آسیب و صدمه را برای خود فرد یا دیگران افزایش می‌دهد. رفتارهای پرریسک از مهم‌ترین نگرانی‌های سلامت عمومی محسوب می‌شود و در میان دانشجویان به‌صورت بروز رفتارهایی همچون خشونت و پرخاشگری، مصرف مواد مخدر و مشروبات الکلی، روابط جنسی پرخطر و اعتیاد به شبکه‌های اجتماعی و فضای مجازی نمود پیدا می‌کند (نیازی و همکاران، ۱۳۹۶: ۷۸). این دسته از رفتارها نه تنها پیامدهای جسمی و روانی منفی برای فرد دارد، بلکه می‌تواند آثار اجتماعی گسترده‌ای همچون کاهش سرمایه اجتماعی، تضعیف روابط میان‌فردی و افزایش هزینه‌های

اجتماعی را به دنبال داشته باشد.

براساس مطالعات انجام‌شده در ایران، سن بروز بسیاری از رفتارهای پرخطر در کشور، در دوره نوجوانی و جوانی و به‌ویژه در بازه سنی دانشجویان (۱۸ تا ۲۲ سالگی) قرار دارد. میانگین سن شروع مصرف سیگار در ایران ۱۶/۶ سال گزارش شده و حدود ۴۵/۷ درصد از معتادان کشور مصرف مواد را در همین دوره سنی آغاز کرده‌اند. پژوهش‌ها در دانشگاه‌های مختلف نیز مؤید این امر است؛ برای مثال، در دانشگاه علوم پزشکی تبریز شیوع مصرف سیگار در میان دانشجویان ۸/۹ درصد (۱۸ درصد پسران و ۱/۴ درصد دختران) گزارش شده است؛ در بابل این میزان ۱۳/۷ درصد و میزان مصرف مواد مخدر و داروهای نیروزا ۰/۳ درصد بوده است. همچنین در مطالعه‌ای در یزد، شیوع مصرف سیگار ۲۳/۳ درصد، مصرف داروهای روان‌گردان ۵/۶ درصد و مشاهده فیلم‌های غیراخلاقی ۴۷/۹ درصد گزارش شده است. پژوهشی دیگر در میان دانشجویان علوم پزشکی یزد نشان داد که میزان مصرف قلیان ۹/۱۵ درصد، سیگار ۴/۱۴ درصد، تریاک ۸/۲ درصد، قرص‌های روان‌گردان ۱/۲ درصد، حشیش ۱/۱ درصد و هروئین ۰/۸ درصد است (خجندی و همکاران، ۱۳۹۷: ۴۵). این شواهد نشان می‌دهد که رفتارهای پرریسک در میان جوانان و دانشجویان کشور شیوع زیادی داشته و به مسئله‌ای نگران‌کننده در عرصه سلامت اجتماعی تبدیل شده است.

تلاش‌های نظری و تجربی متعددی در کشورهای مختلف برای شناسایی عوامل مؤثر بر بروز ریسک‌پذیری صورت گرفته است و در این میان، نقش عوامل اجتماعی و فرهنگی بیش از پیش مورد توجه قرار گرفته است. سرمایه اجتماعی، به‌عنوان یکی از مهم‌ترین متغیرهای اجتماعی، نقشی کلیدی در کاهش آسیب‌های اجتماعی ایفا می‌کند. سرمایه اجتماعی با مؤلفه‌هایی چون اعتماد اجتماعی، مشارکت اجتماعی، انسجام اجتماعی و حمایت اجتماعی تعریف می‌شود و از طریق تقویت روابط میان‌فردی، افزایش احساس تعلق و ارتقای کنترل اجتماعی غیررسمی می‌تواند از بروز رفتارهای پرخطر جلوگیری کند (بهرامی و همکاران، ۱۳۹۹: ۵۵)؛ به عبارت دیگر،

کاهش رفتارهای پرریسک، پژوهش حاضر با هدف بررسی رابطه سرمایه اجتماعی و سرمایه فرهنگی با ریسک‌پذیری رفتاری دانشجویان دانشگاه‌های شهر قزوین انجام شده است. این پژوهش با هدف پاسخ‌گویی به این سؤالات انجام شده است: میزان ریسک‌پذیری دانشجویان دانشگاه‌های شهر قزوین در چه حدی است؟ چه رابطه‌ای بین سرمایه اجتماعی و ریسک‌پذیری رفتاری دانشجویان دانشگاه‌های شهر قزوین وجود دارد؟ چه رابطه‌ای بین سرمایه فرهنگی و ریسک‌پذیری رفتاری دانشجویان دانشگاه‌های شهر قزوین می‌تواند وجود داشته باشد؟

پیشینه تجربی

پژوهشی توسط عشایری و همکاران (۱۴۰۱) با عنوان «مطالعه ارتباط سرمایه اجتماعی- فرهنگی با رفتار پرخطر اجتماعی دانشجویان دانشگاه‌های ایران»، به روش فراتحلیل کمی و مرور سامانمند با تأکید بر منابع و اسناد علمی منتشرشده از سایت نورمگز و مگ‌ایران و ایران‌داک در بازه زمانی ۱۴۰۳-۱۳۹۰، با جامعه آماری ۲۴ پژوهش، به روش نمونه‌گیری غیراحتمالی انجام شده است. نتایج پژوهش نشان داده است که سرمایه اجتماعی ۳۱ درصد و سرمایه فرهنگی ۳۶ درصد از تغییرات رفتار پرخطر دانشجویان را تبیین می‌کند و جهت این تأثیر معکوس است؛ درنهایت با افزایش سرمایه اجتماعی و فرهنگی به دلیل ارتقای ساختار حمایتی، انسجامی، مشارکتی، اعتماد و بهبود منزلت فرهنگی، آگاهی و سواد فرهنگی از عادی‌شدن کنش‌های منفی، ناهنجارانه و پرخطر ممانعت می‌کند و به‌طور تدریجی فضای دانشگاهی تبدیل به محیطی سالم، بهنجار و خودکنترل‌گر می‌شود.

پژوهشی با عنوان «مطالعه جامعه‌شناختی نقش سرمایه فرهنگی- اجتماعی در تبیین روان‌شناختی رفتارهای پرخطر زنان سرپرست خانوار»، توسط واعظی و همکاران (۱۴۰۰) به روش پیمایشی با حجم نمونه ۱۲۰ نفر، به شیوه نمونه‌گیری هدفمند و به‌وسیله ابزار پرسشنامه محقق‌ساخته انجام شده است. نتایج تحقیق نشان داد که زنان سرپرست خانوار زمانی کمتر به سمت رفتارهای پرخطر گرایش پیدا می‌کنند که از

شبکه‌های اجتماعی قوی و روابط مبتنی بر اعتماد و حمایت، زمینه‌ای برای رشد رفتارهای سالم و پیشگیری از ریسک‌پذیری رفتاری فراهم می‌کنند.

همچنین، سرمایه فرهنگی نیز به‌عنوان یکی از عوامل اثرگذار فرهنگی در کاهش رفتارهای پرریسک مطرح است. سرمایه فرهنگی به معنای آگاهی، ذائقه فرهنگی، مهارت‌ها و توانایی‌های فرد در درک و بهره‌گیری از محصولات فرهنگی و هنری است (گنجی و حیدریان، ۱۳۹۳: ۸۰). این نوع سرمایه در سه شکل تجسدیافته، عینیت‌یافته و نهادینه‌شده بروز پیدا می‌کند و می‌تواند از طریق ارتقای سطح سواد فرهنگی، تقویت نگرش‌های ارزشی و شکل‌دهی به الگوهای رفتاری سالم در جهت کاهش تمایل به رفتارهای آسیب‌زا عمل کند. صاحب‌نظران توسعه نیز سرمایه فرهنگی را شاخصی از توسعه فرهنگی می‌دانند و آن را موتور حرکت جامعه به‌سوی پیشرفت قلمداد می‌کنند؛ بر این اساس، فقدان سرمایه فرهنگی کافی در میان دانشجویان می‌تواند به ضعف در نظام ارزشی، بی‌تفاوتی اجتماعی و گرایش به رفتارهای پرخطر منجر شود (شربنیان و اسکندری، ۱۳۹۴: ۶۰). در مجموع، سرمایه‌های اجتماعی و فرهنگی می‌تواند به‌عنوان دو سازه کلیدی در تبیین رفتارهای ریسک‌پذیر دانشجویان نقش داشته باشد. سرمایه اجتماعی با ایجاد پیوندهای جمعی، اعتماد متقابل، حمایت‌های اجتماعی و مشارکت در شبکه‌های انسانی، از احساس انزوا و آسیب‌پذیری روانی می‌کاهد. سرمایه فرهنگی نیز با ارتقای آگاهی، شکل‌دهی به ارزش‌های فردی و فرهنگی و ایجاد نگرش‌های سالم، دانشجویان را به اتخاذ سبک زندگی مطلوب‌تر سوق می‌دهد. در واقع، برخورداری از این دو نوع سرمایه می‌تواند به‌منزله سپری در برابر فشارهای روانی، اجتماعی و محیطی عمل کند و از بروز رفتارهای پرخطر پیشگیری نماید.

باتوجه به آنکه دوره دانشجویی یکی از مهم‌ترین مراحل رشد اجتماعی، هویتی و فرهنگی در زندگی فرد محسوب می‌شود، بررسی پیوند میان سرمایه‌های اجتماعی و فرهنگی با رفتارهای پرریسک قشر مذکور، ضرورتی انکارناپذیر دارد؛ بنابراین، باتوجه به اهمیت شناخت عوامل اجتماعی و فرهنگی در

انسجام اجتماعی و اعتماد اجتماعی با بروز رفتارهای پرخطر در سطح معناداری کمتر از ۰/۰۱ وجود دارد.

پژوهشی توسط دانافر و دهقانی (۱۳۹۴) با عنوان «بررسی رابطه بین سرمایه فرهنگی با بروز انواع رفتارهای پرخطر در بین دانشجویان دانشگاه یزد» با استفاده از پرسشنامه و تحلیل داده‌های ۳۸۴ دانشجو انجام گرفت. یافته‌های تحقیق نشان داد بین میزان سرمایه فرهنگی و بروز انواع رفتارهای پرخطر دانشجویان دانشگاه یزد رابطه معنی‌دار منفی وجود دارد و از بین ابعاد سه‌گانه سرمایه فرهنگی، بین سرمایه فرهنگی عینیت تجسم یافته و نهادینه شده و میزان بروز رفتارهای پرخطر، رابطه معنی‌دار منفی وجود دارد و ارتقای سرمایه فرهنگی دانشجویان می‌تواند به کاهش رفتارهای پرخطر منجر شود. پژوهشی توسط هاشمیان‌فر و همکاران (۱۳۹۴) با عنوان «بررسی رابطه سرمایه فرهنگی با بروز انواع رفتارهای پرخطر در بین دانشجویان دانشگاه یزد»، به روش مطالعه میدانی و توصیفی از نوع همبستگی، به‌وسیله پرسشنامه و با شیوه نمونه‌گیری طبقه‌بندی متناسب با حجم نمونه ۳۸۴ نفر از دانشجویان مقطع کارشناسی دانشگاه یزد انجام شده است. نتایج پژوهش نشان داده است که بین میزان سرمایه فرهنگی و بروز انواع رفتارهای پرخطر دانشجویان دانشگاه یزد رابطه معنی‌دار منفی وجود دارد. بین ابعاد سه‌گانه سرمایه فرهنگی یعنی سرمایه عینیت یافته، تجسم یافته، و نهادینه شده و بروز رفتارهای پرخطر رابطه معنی‌دار منفی وجود دارد و میزان بروز رفتارهای پرخطر در بین پسران بیش از دختران بوده است. همچنین بین میزان سرمایه فرهنگی و بروز انواع رفتارهای پرخطر به‌جز میزان گرایش به خشونت، رابطه معنی‌دار منفی وجود دارد.

پژوهشی با عنوان «سرمایه اجتماعی و رفتار پرخطر؛ نمونه مورد مطالعه دانش‌آموزان دبیرستانی شهر کرمان» توسط بوستانی (۱۳۹۱) به روش‌شناسی کمی و تکنیک پیمایش، با حجم نمونه ۵۸۳ نفر، به شیوه نمونه‌گیری خوشه‌ای و با استفاده از پرسشنامه انجام شده است. یافته‌های پژوهش نشان داده است که شبکه روابط پاسخ‌گویان با اعضای خانواده با هشت رفتار پرخطر یعنی

حمایت اجتماعی خانواده برخوردار باشند؛ بنابراین، تقویت حمایت اجتماعی از زنان با هدف افزایش سرمایه اجتماعی باعث کاهش چشمگیر در بروز رفتارهای پرخطر می‌شود و تأثیر مثبتی بر رفتارهای زنان دارد.

پژوهشی توسط بهرامی و همکاران (۱۳۹۹) با عنوان «تدوین مدل علی رفتارهای پرخطر براساس سرمایه اجتماعی و مسئولیت‌پذیری با نقش میانجی هویت اخلاقی: مورد مطالعه دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی کرمانشاه»، به روش نمونه‌گیری با استفاده از جدول مورگان، با حجم نمونه ۳۲۲ نفر و به‌وسیله پرسشنامه انجام شده است. یافته‌های پژوهش نشان داد که هویت اخلاقی، سرمایه اجتماعی و مسئولیت‌پذیری بر رفتارهای پرخطر دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی کرمانشاه اثر معناداری دارد. همچنین هویت اخلاقی برای رابطه مسئولیت‌پذیری و رفتارهای پرخطر نقش میانجی جزئی دارد.

پژوهش کوچانی اصفهانی و بحرانی (۱۳۹۸) با عنوان «تأثیر سرمایه فرهنگی و مهارت‌های اجتماعی بر رفتارهای پرخطر نوجوانان»، به روش پیمایشی، با استفاده از نمونه‌گیری تصادفی، با حجم نمونه ۳۸۸ نفر از دانش‌آموزان مقطع متوسطه دوم شهر شیراز و به‌وسیله پرسشنامه انجام شده است. نتایج حاکی از آن است که سرمایه فرهنگی دانش‌آموزان تأثیر مثبت و مستقیمی بر مهارت‌های اجتماعی دارد. همچنین مهارت‌های اجتماعی به‌طور مستقیم بر رفتارهای پرخطر تأثیر کاهنده دارد. سرمایه فرهنگی بر رفتارهای پرخطر دانش‌آموزان به‌صورت غیرمستقیم و به‌واسطه مهارت‌های اجتماعی آن‌ها، تأثیر کاهنده دارد.

پژوهشی با عنوان «بررسی جامعه‌شناختی مؤلفه‌های سرمایه اجتماعی در تبیین رفتارهای مخاطره‌آمیز: مورد مطالعه جوانان ۱۵-۳۴ سال شهر تبریز» توسط نیازی و همکاران (۱۳۹۷)، به روش تحقیق پیمایش، با حجم نمونه ۶۳۰ نفر از طریق فرمول آماری کوکران، به شیوه خوشه‌ای چندمرحله‌ای و با استفاده از ابزار پرسشنامه محقق‌ساخته انجام شده است. یافته‌های تحقیق حاکی از آن است که همبستگی معکوس و معنی‌داری بین تمامی مؤلفه‌های سرمایه اجتماعی شامل حمایت اجتماعی، مشارکت اجتماعی، آگاهی اجتماعی،

تحقیق دیگری توسط ویاپود^۴ و همکاران (2016) با عنوان «سرمایه اجتماعی به‌عنوان پیش‌بینی‌کننده رفتارهای پرخطر اجتماعی در بین نوجوانان» به روش نمونه‌گیری خوشه‌ای، با حجم نمونه ۲۲۱ نفر از دانش‌آموزان مالزیایی ۱۴ و ۱۶ ساله و به‌وسیله پرسشنامه انجام شده است. نتایج پژوهش حاکی از آن است که احساس اعتماد و ایمنی و همچنین اصول اخلاقی نیز می‌تواند رفتار ریسک اجتماعی را افزایش دهد.

پژوهشی توسط مگسون^۵ و همکاران (2015) با عنوان «این تجارت پرخطر است: آیا سرمایه اجتماعی می‌تواند رفتارهای ریسک‌پذیر را در میان جوانان محروم کاهش دهد؟»، به روش کیفی انجام شده است. نتایج پژوهش نشان داده است که رفتارهای مخاطره‌آمیز جوانان بر سلامت جسمی و عاطفی نوجوانان تأثیر مخربی می‌گذارد و می‌تواند به اتهامات جنایی، جراحی، بستری‌شدن در بیمارستان و حتی مرگ منجر شود.

پژوهش گانگه^۶ و همکاران (2015) با عنوان «سرمایه فرهنگی و استعمال دخانیات در بزرگسالان جوان: به‌کارگیری شاخص‌های جدید برای کشف نابرابری‌های اجتماعی در رفتار سلامت»، به روش پیمایش و با استفاده از ابزار پرسشنامه انجام شده است. نتایج حاکی از آن است که سرمایه فرهنگی با سبک زندگی مخاطره‌آمیز رابطه دارد و می‌تواند بخشی از تغییرات آن را تبیین کند.

در یک دسته‌بندی کلی (براساس عوامل و نتایج) می‌توان گفت که پژوهش‌های انجام‌شده در حوزه سرمایه فرهنگی نشان از نقش مهم این متغیر در کاهش رفتارهای پرخطر دانشجویان و نوجوانان است؛ برای مثال، دانافر و دهقانی (۱۳۹۴) در پژوهشی با استفاده از پرسشنامه روی ۳۸۴ دانشجو دریافتند که بین میزان سرمایه فرهنگی و بروز انواع رفتارهای پرخطر دانشجویان دانشگاه یزد رابطه معنی‌دار منفی وجود دارد و ارتقای آن می‌تواند به کاهش رفتارهای مخاطره‌آمیز منجر شود. نتایج مطالعه کوچانی اصفهانی و

درگیری فیزیکی، حمل اسلحه سرد، فکرکردن به خودکشی، اقدام به خودکشی، کشیدن سیگار، مصرف مشروبات الکلی و روابط جنسی رابطه منفی معناداری دارد.

تحقیقی توسط مارتینز-کاسانووا^۱ و همکاران (2024) با عنوان «عزت نفس و رفتارهای پرخطر در نوجوانان: مرور نظام‌مند» انجام گرفته که مطالعات مختلف را در زمینه رابطه بین عزت نفس، سرمایه اجتماعی و رفتارهای پرخطر بررسی کرده است. این مرور سیستماتیک نشان داد نوجوانانی که دارای سطح بالاتری از سرمایه اجتماعی و فرهنگی هستند، مانند حمایت از سوی والدین، مشارکت در فعالیت‌های فرهنگی و ارتباطات مؤثر، عزت نفس بیشتری دارند و احتمال کمتری دارد که به رفتارهای پرخطر مانند مصرف مواد، خشونت یا روابط جنسی پرریسک روی آورند.

پژوهشی توسط تان و فانگ^۲ (2023) با عنوان «سرمایه اجتماعی و فرهنگی خانواده: تحلیلی از اثرات آن بر پیامدهای تحصیلی نوجوانان در چین» به روش پیمایشی و با استفاده از مدل معادلات ساختاری روی ۱۱/۳۳۳ دانش‌آموز انجام شد. نتایج نشان داد که سرمایه اجتماعی و فرهنگی خانواده، به‌صورت مستقیم با عملکرد تحصیلی و رفتارهای مسئولانه دانش‌آموزان رابطه دارد. این مطالعه نشان می‌دهد که دانش‌آموزانی که در محیطی سرشار از حمایت اجتماعی، مشارکت فرهنگی و ارزش‌گذاری بر آموزش رشد می‌کنند، کمتر درگیر رفتارهای پرخطر می‌شوند.

پژوهشی با عنوان «عزت نفس، حمایت اجتماعی ادراک‌شده، سرمایه اجتماعی و رفتار پرخطر در میان نوجوانان دبیرستانی شهری نیپال» توسط بانستولا^۳ و همکاران (2020) به روش نمونه‌گیری تصادفی چندمرحله‌ای خوشه‌ای، با حجم نمونه ۹۴۳ نفر و با استفاده از پرسشنامه انجام شده است. نتایج تحقیق نشان داد که نوجوانان با عزت نفس بیشتر، در معرض خطر بیشتری برای رفتارهای جنسی نامناسب هستند و بنابراین، باید زیر نظر باشند.

⁴ Viapude

⁵ Magson

⁶ Gagne

¹ Martinez-Casanova et al

² Tan & Fang

³ Banstola

تبریز یا تمرکز بر یک گروه محدود مانند دانشگاه یا نوجوانان صورت گرفته و تاکنون مطالعه مستقلی درباره دانشجویان دانشگاه‌های شهر قزوین انجام نشده است. بررسی این جامعه به دلیل ویژگی‌های فرهنگی و اجتماعی خاص آن می‌تواند به غنای پیشینه موضوع و تعمیم‌پذیری نتایج کمک کند. همچنین، بیشتر پژوهش‌های گذشته صرفاً به یکی از ابعاد سرمایه اجتماعی یا فرهنگی توجه کرده‌اند؛ درحالی‌که در پژوهش حاضر هر دو نوع سرمایه به صورت تلفیقی و در قالب یک مدل تحلیلی واحد بررسی شده است؛ بدین ترتیب، مطالعه حاضر می‌کوشد تصویری جامع‌تر از نقش عوامل اجتماعی و فرهنگی در تبیین ریسک‌پذیری رفتاری ارائه دهد. برخی مطالعات نیز به صورت کیفی یا مرور سیستماتیک انجام شده است. رویکرد پژوهش حاضر از سطح توصیف روابط همبستگی فراتر می‌رود و با بهره‌گیری از تحلیل رگرسیونی چندمتغیره، سهم هریک از متغیرهای مورد مطالعه را در تبیین تغییرات رفتار پرخطر دانشجویان مشخص می‌سازد. همچنین، نتایج این پژوهش واجد جنبه‌های کاربردی نیز است و می‌تواند در سیاست‌گذاری‌های فرهنگی و دانشگاهی برای کاهش رفتارهای پرخطر و ارتقای سبک زندگی سالم دانشجویان استفاده شود.

پیشینه نظری

سرمایه اجتماعی مفهومی چندبعدی است که مجموعه‌ای از نظام‌های ارزشی، هنجارها و شبکه‌های اجتماعی را شامل می‌شود و همکاری درون و بین گروه‌ها را برای منافع متقابل تسهیل می‌کند (Bhandari & Yasunobu, 2009: 486). این سرمایه شامل اعتماد، مشارکت، شبکه‌ها و روابط اجتماعی است که می‌تواند دسترسی به منابع و تسهیل کنش‌های جمعی را ممکن سازد (شریفان ثانی، ۱۳۸۰: ۶). کلمن سرمایه اجتماعی را بخشی از ساختار اجتماعی می‌داند که برای کنشگران منبع و وسیله تحقق علایق آن‌هاست و از طریق اعتماد، اطلاع‌رسانی و روابط اقتدار در گروه‌ها شکل می‌گیرد (فاتحی و اخلاسی، ۱۳۹۱: ۱۵۷). پاتنام سرمایه اجتماعی را شامل شبکه‌ها، هنجارها

بحرانی (۱۳۹۸) نیز نشان داد که سرمایه فرهنگی از طریق مهارت‌های اجتماعی به طور غیرمستقیم رفتارهای پرخطر را کاهش می‌دهد. هاشمیان فر و همکاران (۱۳۹۴) گزارش کردند که بین سرمایه فرهنگی و بروز رفتارهای پرخطر رابطه منفی وجود دارد؛ علاوه بر این، گاگنه و همکاران (2015) دریافتند که سرمایه فرهنگی با سبک زندگی مخاطره‌آمیز رابطه دارد و می‌تواند بخشی از تغییرات آن را تبیین کند. در حوزه سرمایه اجتماعی نیز، پژوهش‌ها نشان داده است که مؤلفه‌هایی مانند اعتماد، حمایت اجتماعی، مشارکت و انسجام اجتماعی می‌تواند ریسک‌پذیری رفتاری را کاهش دهد. یافته‌های نیازی و همکاران (۱۳۹۷) نیز رابطه منفی معناداری بین تمامی مؤلفه‌های سرمایه اجتماعی و رفتارهای پرخطر دانشجویان نشان داد. بوستانی (۱۳۹۱) و ویاپود و همکاران (2016) در مطالعات خود نیز، بر اهمیت شبکه‌های خانوادگی، اعتماد و اصول اخلاقی در کاهش رفتارهای مخاطره‌آمیز تأکید کرده‌اند. برخی پژوهش‌ها سرمایه فرهنگی و اجتماعی را به صورت ترکیبی بررسی کرده‌اند. عشایری و همکاران (۱۴۰۱) در مطالعه‌ای فراتحلیلی نشان دادند که سرمایه اجتماعی و فرهنگی به ترتیب ۳۱ و ۳۶ درصد از تغییرات رفتار پرخطر دانشجویان را تبیین می‌کند و افزایش این سرمایه‌ها موجب کاهش رفتارهای پرخطر می‌شود. مارتینز-کاسانووا و همکاران (2024) و تان و فانگ (2023) نیز نشان دادند که نوجوانان و دانش‌آموزانی که از حمایت اجتماعی و فرهنگی بیشتری برخوردارند، کمتر درگیر رفتارهای پرخطر می‌شوند. سایر پژوهش‌ها نیز بر تأثیر گروه‌های خاص یا متغیرهای مکمل مانند هویت اخلاقی و عزت نفس بر رفتارهای پرخطر تأکید کرده‌اند (واعظی و همکاران، ۱۴۰۰؛ بهرامی و همکاران، ۱۳۹۹؛ Banstola et al., 2020; Magson et al., 2015).

با مرور پیشینه‌های پژوهشی یادشده می‌توان دریافت که هرچند مطالعات متعددی در زمینه رابطه سرمایه اجتماعی و فرهنگی با رفتارهای پرخطر انجام گرفته است، پژوهش حاضر از چند جهت دارای تمایز و نوآوری است. بیشتر تحقیقات پیشین در شهرهایی چون تهران، اصفهان، یزد، کرمانشاه و

یا تشدید رفتارهای پرخطر ایفا کند؛ زیرا دسترسی به منابع فرهنگی آنلاین، هویت فرهنگی و الگوهای کنش اجتماعی را دگرگون می‌کند (Tan & Fang, 2023).

ریسک‌پذیری رفتاری: در رویکردهای جامعه‌شناختی،

«سبک زندگی» بازتابی از الگوهای رفتاری، نگرشی و مصرفی افراد در زمینه‌های مختلف زندگی روزمره است. یکی از شاخص‌های کلیدی در تفکیک سبک‌های زندگی سالم و ناسالم، نوع رفتارهای پرخطر و ریسک‌پذیر افراد است؛ زیرا این رفتارها نه تنها با سلامت جسمی و روانی در تعارض است، بلکه بازتابی از میزان کنترل اجتماعی، هویت فرهنگی و انسجام فردی محسوب می‌شود. از این منظر، متغیر ریسک‌پذیری رفتاری در پژوهش حاضر به‌عنوان یکی از ابعاد سبک زندگی ناسالم تلقی می‌شود که مجموعه‌ای از رفتارهایی نظیر پرخاشگری، اعتیاد به اینترنت، مصرف مواد، سیگار، الکل، تمایل به خودکشی و روابط جنسی پرخطر را دربر می‌گیرد؛ بنابراین، تحلیل رابطه سرمایه‌های اجتماعی و فرهنگی با این رفتارها در واقع تحلیلی از نحوه تأثیر این سرمایه‌ها بر شکل‌گیری یا اصلاح الگوهای سبک زندگی در میان جوانان دانشگاهی است.

از نظر مرتون^۳ جرم^۴ و انحراف ناشی از عدم تعادل نظام اجتماعی^۵ و ریشه در ساخت اجتماعی^۶ دارد. او می‌گوید هنگامی که میان هدف‌های فرهنگی و راه‌های نهادی شده هماهنگی وجود نداشته باشد، فریبکاری، فساد، رشوه‌خواری و ارتکاب انواع جرم‌ها افزایش می‌یابد؛ بنابراین، هر جا که انحراف از هنجارها مشاهده شود، نشانه آن است که اتحاد بین اهداف تعریف‌شده فرهنگی و راه‌های نهادی شده، گسسته شده است (آقاجانی، ۱۳۹۶: ۲۶). مرتون علت ریشه‌ای انحرافات را شرایط ساخته جامعه می‌داند و برخلاف دورکیم که معتقد است که فرد در جامعه به ارزش‌ها و هنجارها توجه زیادی ندارد و به جای اعتنا به آن‌ها هنجارها را در معرض انتقال قرار

و اعتماد می‌داند که همکاری برای منافع مشترک را تسهیل می‌کند و خانواده، دوستان و همسایگان منابع مهمی برای افراد هستند (نیازی و همکاران، ۱۳۹۶: ۸۳). بوردیو^۱ سرمایه اجتماعی را محصول تعامل اجتماعی می‌داند که از طریق شبکه‌ها و تعهدات اجتماعی ایجاد می‌شود و می‌تواند به سرمایه اقتصادی تبدیل شود (کلانتری و همکاران، ۱۳۹۵: ۴۸). فوکویاما نیز سرمایه اجتماعی را شامل اعتماد، همیاری و هنجارهای مشارکت مدنی می‌داند که موفقیت اقتصادی و اجتماعی جامعه به آن وابسته است (دلویز و همکاران، ۱۳۹۹: ۲۲۹۷). در سال‌های اخیر، پژوهش‌های بین‌المللی نیز با تأکید بر بازنگری نظری مفهوم سرمایه اجتماعی بر اهمیت بازتولید اعتماد و تعامل در جوامع دیجیتال و پسا صنعتی تأکید کرده‌اند. طبق این رویکرد، سرمایه اجتماعی نه تنها در قالب شبکه‌های سنتی بلکه از طریق تعاملات مجازی و پیوندهای میان فرهنگی نیز شکل می‌گیرد که نقش مهمی در رفتارهای مخاطره‌آمیز جوانان دارد (Ocampo et al., 2025).

سرمایه فرهنگی از نظر بوردیو، توانایی شناخت و استفاده از کالاهای فرهنگی و شامل عادات، دانش و مهارت‌های فرهنگی است که در طول اجتماعی شدن در فرد انباشته می‌شود (شربتیان و اسکندری، ۱۳۹۴: ۵۸). این سرمایه در سه بعد ذهنی، عینی و نهادی قابل بررسی است و می‌تواند موفقیت‌های مادی و نمادین فرد را شکل دهد (نیازی و همکاران، ۱۳۹۷: ۱۰). سرمایه فرهنگی با موقعیت طبقاتی و فرایند بازتولید اجتماعی مرتبط است و از طریق فهم و کاربست کدهای فرهنگی، دسترسی به مدارک تحصیلی و فرصت‌های اجتماعی را امکان‌پذیر می‌سازد (رضایی و تشویق، ۱۳۹۲: ۱۱-۱۲).

به‌روزرسانی‌های اخیر در نظریه سرمایه فرهنگی بوردیو نیز نشان می‌دهد که سرمایه فرهنگی دیجیتال^۲ در کنار اشکال سنتی آن، به یکی از ابعاد مؤثر بر سبک زندگی و انتخاب‌های فرهنگی نسل جوان تبدیل شده است (Reed & Johnson, 2023). این شکل از سرمایه می‌تواند نقش مهمی در پیشگیری

³ Robert Merton

⁴ crime

⁵ Social System

⁶ Social Construction

¹ Bourdieu

² Digital Cultural Capital

تصویر مثبت از خود وی افزایش خواهد یافت. از نگاه هیرشی کج‌رفتاری و ناهنجاری زمانی اتفاق می‌افتد که پیوند فرد با جامعه تضعیف شده یا به‌طور کلی از بین برود (راد و رستمی، ۱۳۹۵: ۱۸۰). نظریه کنترل اجتماعی بر این پیش‌فرض استوار است که رفتارهای پرریسک متعلق به همه طبقات اجتماعی است و جنبه عمومی و جهان‌شمول دارد و متعلق به طبقه خاصی از اجتماع نیست. این نظریه بر عوامل اجتماعی و جامعه‌پذیری تأکید بیشتری دارد تا ویژگی‌های فردی؛ علاوه‌براین، نظریه کنترل اجتماعی بیشتر بر علت‌های هم‌نوابی به‌جای علت‌های ناهم‌نوابی تأکید دارد؛ درنهایت این نظریه بیشتر به نقش بازدارندگی و نظارتی عوامل اجتماعی در ارتباط با ریسک‌پذیری رفتاری پرداخته است (ادیب‌نیا و همکاران، ۱۳۹۵: ۲۱).

نظریه پیوند افتراقی ساترلند^۲ مشهورترین نظریه از مجموعه نظریه‌های جامعه‌پذیری یا یادگیری در مباحث کج‌رفتاری اجتماعی است. نکته اصلی نظریه ساترلند این است که افراد به این علت کج‌رفتار می‌شوند که تعداد ارتباط‌های انحرافی آنان بیش از ارتباط‌های غیرانحرافی‌شان است. این تفاوت تعامل افراد با کسانی که ایده‌های کج‌رفتارانه دارند، در مقایسه با با افرادی که از ایده‌های هم‌نویانه برخوردارند، علت اصلی کج‌رفتاری آن‌هاست (باقری، ۱۳۹۶: ۲۷). در واقع ساترلند معتقد است افرادی که ارتباط بیشتری با حامیان الگوهای رفتار مجرمانه داشته باشند، در مقایسه با کسانی که با این‌گونه افراد رابطه ندارند، بیشتر مرتکب رفتارهای انحرافی می‌شوند. به‌طور خاص این فرایند معمولاً شامل ارتباط مستقیم با افرادی است که رفتارهای متخلفانه یا مجرمانه مرتکب می‌شوند و نیز ارتباط غیرمستقیم با گروه‌های مرجع است. نظریه پیوند افتراقی ساترلند مدعی است افرادی که با الگوهای مرتبط با جرم در ارتباط هستند و تعاریف مثبت جرم را یاد می‌گیرند، بیشتر از بقیه درگیر رفتارهای مجرمانه می‌شوند (فیروزجاییان و سعادت‌ی چافی، ۱۴۰۱: ۱۹۴). پیوند افتراقی بر این پیش‌فرض بنا شده است که رفتار انحرافی موروثی و ذاتی نیست و به همان روش یاد گرفته می‌شود که هر رفتار دیگری آموخته می‌شود.

می‌دهد. به نظر وی دو ساخت اساسی در جامعه وجود دارد؛ یعنی اهداف نهادی‌شده و وسایل نهادی‌شده که ارزش‌ها و امور مطلوب و شیوه‌های استاندارد کنش برای رسیدن به آن اهداف در جامعه است، تعامل بین این دو ساخت موجب بروز رفتارها و شخصیت‌ها و گاه متناقض در جامعه می‌شود. به‌طور کلی از نظر مرتون شرایط نابسامان اقتصادی و اجتماعی موجب گرایش به اعتیاد می‌شود و در اصل اعتیاد جرم نیست، نوعی بیماری اجتماعی است که اگر از ابتدای وقوع آن به فکر اصلاح و پیشگیری نباشی، ممکن است به دیگران نیز سرایت کند و بیماری عمومی و بحرانی اجتماعی پدید آورد (رجبی و بیک‌پور، ۱۳۹۹: ۱۲-۱۱). این گفته مرتون که رفتار بزهکارانه و قانون‌شکن «محصول تفاوت در دستیابی به اهداف موفق جامعه با ابزارهای مشروع است»، به یک تفسیر کلاسیک جامعه‌شناختی تبدیل شد. در این زمینه، مرتون بر این واقعیت تکیه می‌کرد که افراد طبقه فرودست دسترسی محدودی به ابزارهای قانونی برای به دست آوردن موفقیت‌آمیز هدف‌ها دارند؛ بدین ترتیب اطفال و نوجوانان خانواده‌های طبقه پایین اقتصادی به احتمال زیاد درگیر رفتار انحرافی می‌شوند (گل‌خندان، ۱۴۰۱: ۲۱۸).

کنترل اجتماعی یا پیوند اجتماعی هیرشی^۱ را می‌توان از نظریه‌های با نفوذ در این حوزه دانست. هیرشی این نظریه را ابتدا برای توضیح دلایل جرم مطرح کرد. از نظر وی جرم و بزه نتیجه پیوندهای ضعیف یا قطع‌شده با جامعه است. او بیان کرد یگانه علتی که سبب می‌شود مردم برخلاف طبیعت اخلاقی خود حرکت کنند و از قوانین جامعه پیروی نکنند، پیوندهایی است که با فرد یا مؤسسه‌هایی دارند که هم‌رنگی جماعت را رشد می‌دهد. وقتی که افراد در پیوندشان ضعیف باشند یا به گروه‌هایی بگرایند که هم‌رنگ نیستند، آن وقت است که طبق تمایلات غیراخلاقی ذاتی خود رفتار می‌کنند. از نظر وی پیوند بین والدین و فرزندان بهترین و تقویت آن مهم‌ترین عامل در تعیین رفتار بزهکاران است. طبق این نظریه، هرچه خانواده منسجم‌تر باشد، توانایی حفظ یک

² Sutherland

¹ Hirschi

دیگر اشکال سرمایه (اقتصادی، فرهنگی و نمادین) تبدیل شود؛ در همین راستا، سرمایه فرهنگی نیز به‌عنوان یکی از ابعاد تعیین‌کننده جایگاه اجتماعی و رفتارهای فردی، مفهومی بنیادین تلقی می‌شود. بورديو این نوع سرمایه را شامل عادت‌واره‌های فرهنگی، سبک زندگی، زبان، ذوق و سلیقه معرفی می‌کند که در جریان جامعه‌پذیری فرد، به‌ویژه در نهادهایی چون خانواده و نظام آموزشی شکل می‌گیرد. او سرمایه فرهنگی را عاملی کلیدی در بازتولید نابرابری اجتماعی می‌داند؛ زیرا دسترسی نابرابر به آن موجب شکل‌گیری نابرابری در دستاوردهای تحصیلی و شغلی افراد می‌شود. در کنار این مفاهیم، نظریه‌های انحراف و یادگیری اجتماعی نیز بستر نظری مناسبی برای تحلیل ریسک‌پذیری رفتاری فراهم می‌آورد. نظریه فشار مرتون بر گسست میان اهداف فرهنگی و ابزارهای مشروع برای تحقق آن‌ها تأکید دارد و بروز رفتارهای انحرافی را حاصل این شکاف می‌داند. همچنین نظریه‌های کنترل اجتماعی هیرشی و پیوند افتراقی ساترلند، پیوند فرد با جامعه و میزان معاشرت با الگوهای انحرافی را از علل کلیدی گرایش به رفتارهای پرریسک می‌داند. در مجموع، سرمایه اجتماعی و فرهنگی می‌تواند به‌عنوان سپری در برابر گرایش به رفتارهای پرریسک ایفای نقش کند. این سرمایه‌ها با تقویت احساس تعلق، اعتماد، مشارکت و انسجام اجتماعی، افراد را از رفتارهای مخاطره‌آمیز دور می‌کند و به سوی هنجارهای پذیرفته‌شده سوق می‌دهد. چنانچه میزان سرمایه اجتماعی و فرهنگی در یک جامعه به‌ویژه در بین قشر دانشجو زیاد باشد، به شکل چشمگیری از بروز و گسترش ریسک‌پذیری رفتاری کاسته خواهد شد.

فرضیه‌های پژوهش

- بین اعتماد اجتماعی و ریسک‌پذیری رفتاری دانشجویان دانشگاه‌های شهر قزوین رابطه وجود دارد.
- بین انسجام اجتماعی و ریسک‌پذیری رفتاری دانشجویان دانشگاه‌های شهر قزوین رابطه وجود دارد.
- بین حمایت اجتماعی و ریسک‌پذیری رفتاری

در فرایند یادگیری، معاشران فرد قواعد حقوقی را به‌عنوان امور مناسب یا نامناسب تعریف می‌کنند و فرد این تعاریف را از آنان فرامی‌گیرد. شخص به دلیل اینکه در معرض تعاریفی قرار می‌گیرد که قانون‌شکنی را بر احترام به قانون ترجیح می‌دهد، بزهکار یا جنایت‌کار می‌شوند. بدیهی است که همه مردم با این‌گونه تعاریف برخورد دارند؛ اما مسئله اساسی میزان برخورد است. ساترلند به میزان معاشرت با بزهکاران یا جنایت‌کاران یا درست‌کرداران توجه ندارد، بلکه تأکید وی به در معرض تعریف‌های مناسب و نامناسب قواعد حقوقی قرار گرفتن است (اکبری و همکاران، ۱۳۹۵: ۸). این نظریه‌ها در مطالعات اخیر نیز تأیید شده‌اند؛ برای نمونه، پژوهش تان و فانگ (2023)، نشان داد که شبکه‌های خانوادگی و فرهنگی می‌تواند از طریق تقویت احساس تعلق و کاهش انزوای اجتماعی، میزان درگیری جوانان با رفتارهای پرریسک را به‌طور معناداری کاهش دهد.

چارچوب نظری

سرمایه اجتماعی و فرهنگی به‌عنوان مفاهیمی کلیدی در تحلیل رفتارهای فردی و جمعی، نقش بسزایی در کاهش آسیب‌های اجتماعی از جمله ریسک‌پذیری‌های رفتاری دارد. سرمایه اجتماعی مفهومی چندبعدی و پیچیده است که بر پایه‌هایی چون اعتماد، هنجارهای اجتماعی، شبکه‌های تعامل اجتماعی و مشارکت مدنی استوار است. نظریه‌پردازانی همچون کلمن، پاتنام، بورديو و فوکویاما، هر یک با رویکردی خاص بر اهمیت این سرمایه در انسجام اجتماعی، تحقق علایق کنشگران و افزایش اثربخشی تعاملات اجتماعی تأکید کرده‌اند. کلمن سرمایه اجتماعی را منبعی در درون ساختارهای اجتماعی می‌داند که به تسهیل کنش‌های فردی کمک می‌کند؛ درحالی‌که پاتنام آن را متشکل از پیوندهای اجتماعی، هنجارهای متقابل و اعتماد میان افراد می‌داند که انجام فعالیت‌های جمعی را امکان‌پذیر می‌سازد. همچنین، بورديو سرمایه اجتماعی را در پیوند با سرمایه فرهنگی تحلیل می‌کند و آن را در قالب روابط نهادینه‌شده‌ای می‌بیند که می‌تواند به

- دانشجویان دانشگاه‌های شهر قزوین رابطه وجود دارد.
- بین مشارکت اجتماعی و ریسک‌پذیری رفتاری دانشجویان دانشگاه‌های شهر قزوین رابطه وجود دارد.
 - بین سرمایه اجتماعی و ریسک‌پذیری رفتاری دانشجویان دانشگاه‌های شهر قزوین رابطه وجود دارد.
 - بین سرمایه عینیت‌یافته و ریسک‌پذیری رفتاری دانشجویان دانشگاه‌های شهر قزوین رابطه وجود دارد.
 - بین سرمایه تجسدیافته و ریسک‌پذیری رفتاری دانشجویان دانشگاه‌های شهر قزوین رابطه وجود دارد.
 - بین سرمایه نهادینه‌شده و ریسک‌پذیری رفتاری دانشجویان دانشگاه‌های شهر قزوین رابطه وجود دارد.
 - بین سرمایه فرهنگی و ریسک‌پذیری رفتاری دانشجویان دانشگاه‌های شهر قزوین رابطه وجود دارد.

روش پژوهش

در تحقیق حاضر، رویکرد از نوع کمی است که با استفاده از روش پیمایشی به جمع‌آوری داده‌ها پرداخته شده است. هدف این پژوهش، کاربردی بوده و تلاش دارد تا نتایجی عملی و قابل‌استفاده در حوزه موضوع موردبررسی ارائه دهد. از نظر ژرفایی، تحقیق حاضر پهنانگر است؛ زیرا سطحی گسترده از داده‌ها را بررسی می‌کند. همچنین، این پژوهش از حیث زمانی مقطعی است. جامعه آماری تحقیق حاضر شامل کلیه دانشجویان دانشگاه‌های شهر قزوین به تعداد ۳۹۵۳۳ نفر است. حجم نمونه با استفاده از فرمول کوکران، ۳۸۰ نفر محاسبه شد. روش نمونه‌گیری در این پژوهش از نوع نمونه‌گیری طبقه‌بندی متناسب با حجم نمونه است؛ بدین صورت که پس از برآورد حجم نمونه کل، نمونه اختصاصی برای هر کدام از دانشگاه‌ها به تفکیک جنسیت و به تناسب جمعیتشان محاسبه شد (جدول ۱).

جدول ۱- حجم نمونه اختصاصی به تفکیک دانشگاه و جنسیت

Table 1- Distribution of the sample size by University and gender

دانشگاه	جمع کل	جنسیت	نمونه به تفکیک جنسیت	نمونه به تفکیک دانشگاه
سراسری	۵۶۹۰	دختر	۳۹	۷۶
		پسر	۳۷	
آزاد	۱۵۱۳۸	دختر	۷۰	۱۴۴
		پسر	۷۴	
فرهنگیان	۲۵۰۰	دختر	۱۸	۲۵
		پسر	۷	
فنی و حرفه ای	۲۷۰۰	دختر	۱۶	۲۶
		پسر	۱۰	
علمی کاربردی	۴۸۹۳	دختر	۱۳	۲۶
		پسر	۱۳	
غیرانتفاعی	۶۲۰۰	دختر	۳۰	۶۰
		پسر	۳۰	
پیام‌نور	۲۴۱۲	دختر	۱۳	۲۳
		پسر	۱۰	

برآورد پایایی تمامی متغیرها به‌جز بُعد نهادینه‌شده سرمایه فرهنگی (برای برآورد پایایی متغیر حاضر از

ابزار گردآوری اطلاعات پرسشنامه محقق‌ساخته بوده و نوع اعتبار، صوری از نوع محتوایی است. همچنین برای

نشان می‌دهد که ضرایب متغیرها بیشتر از ۰/۷ است و نشان از پایایی مناسب ابزار اندازه‌گیری است (جدول ۲).

کودر - ریچاردسون استفاده شده است) از تکنیک آلفای کرونباخ استفاده شده است؛ دامنه ضریب آلفای کرونباخ بین صفر و یک است. نتایج ضریب پایایی متغیرهای پژوهش

جدول ۲- ضریب پایایی متغیرهای تحقیق

Table 2- Reliability coefficients of the research variables

متغیر	ابعاد	تعداد سؤالات	ضریب پایایی هر مؤلفه	ضریب پایایی کل
سرمایه اجتماعی	اعتماد اجتماعی	۷	۰/۷۸۵	۰/۸۳۹
	انسجام اجتماعی	۶	۰/۸۲۸	
	حمایت اجتماعی	۷	۰/۹۰۹	
	مشارکت اجتماعی	۷	۰/۸۷۷	
سرمایه فرهنگی	تجسد یافته	۷	۰/۷۰۷	۰/۷۱۵
	عینیت یافته	۷	۰/۸۰۱	
	نهادینه شده	۷	۰/۷۶۳	
	اعتیاد به اینترنت	۸	۰/۹۱۲	
	پرخاشگری	۷	۰/۷۰۹	
	مصرف سیگار	۴	۰/۹۲۹	
ریسک‌پذیری رفتاری	مصرف مواد	۶	۰/۸۰۹	۰/۸۶۶
	مصرف الکل	۶	۰/۹۴۳	
	روابط جنسی پرخطر	۸	۰/۹۱۴	
	تمایل به خودکشی	۷	۰/۸۵۰	

یافته‌های توصیفی

براساس نتایج توصیفی متغیرهای زمینه‌ای، ۵۲/۴ درصد از افراد مطالعه شده زنان و ۴۷/۶ درصد از آنان مردان، ۸۸/۲ درصد پاسخ‌گویان مجرد، ۷۳/۹ درصد از آن‌ها دانشجویان بومی، ۱۴/۷ درصد از پاسخ‌گویان دانشجویان رشته حقوق و ۱۶/۸ درصد رشته روان‌شناسی بوده‌اند. بیشترین پاسخ‌گویان با ۳۷/۹ درصد شامل دانشگاه آزاد و ۸۲/۶ درصد از پاسخ‌گویان، دانشجویان مقطع کارشناسی بوده‌اند. ۳۴/۵ درصد از پاسخ‌گویان درآمد خانواده‌هایشان بیشتر از ۳۰ میلیون تومان است و همچنین مطابق یافته‌های تحقیق میانگین سن پاسخ‌گویان ۲۱ سال بوده است.

آماره‌های توصیفی مربوط به مؤلفه‌های سرمایه اجتماعی (اعتماد اجتماعی، انسجام اجتماعی، حمایت اجتماعی

مشارکت اجتماعی) نشان داد که میانگین سرمایه اجتماعی کل برابر با ۶۵/۱۸ است؛ درحالی‌که میانگین طیف آن ۶۷/۵ محاسبه شده است. این تفاوت اندک بیانگر آن است که سطح سرمایه اجتماعی در میان دانشجویان مطالعه شده کمی پایین‌تر از حد متوسط قرار دارد. در بررسی مؤلفه‌ها مشاهده شد که میانگین اعتماد اجتماعی برابر با ۱۷/۶۲ و اندکی بالاتر از میانگین طیف ۱۷/۵ بود که نشان می‌دهد سطح اعتماد اجتماعی در حد متوسط تا کمی مطلوب است. انحراف معیار ۳/۸۸ و چولگی مثبت ۰/۳۴۸ نیز نشان‌دهنده توزیع نسبتاً متقارن پاسخ‌ها است. انسجام اجتماعی با میانگین ۱۵/۴۴ و میانگین طیف ۱۵ در سطحی نزدیک به مقدار متوسط قرار دارد. چولگی منفی ۰/۰۶۷- و انحراف معیار ۳/۴۹ بیانگر پراکندگی نسبتاً یکنواخت داده‌ها در این مؤلفه است. میانگین

حمایت اجتماعی ۱۲/۳۷ به دست آمد که به‌طور محسوسی کمتر از میانگین طیف ۱۷/۵ است. این یافته نشان می‌دهد که سطح حمایت اجتماعی در میان پاسخ‌دهندگان پایین‌تر از حد انتظار است. چولگی مثبت ۰/۹۲۰ حاکی از تمرکز پاسخ‌ها در نمرات پایین‌تر است. درمقابل، مشارکت اجتماعی با میانگین ۱۹/۷۷ در سطحی بالاتر از میانگین طیف ۱۷/۵ قرار دارد. چولگی منفی ۰/۴۴۶- بیانگر تمایل بیشتر پاسخ‌دهندگان به نمرات بالاتر است. در مجموع، اگرچه مؤلفه‌های اعتماد، انسجام و مشارکت اجتماعی در سطحی متوسط یا بالاتر قرار دارند، کاهش محسوس در حمایت اجتماعی موجب شده است تا سرمایه اجتماعی کل اندکی پایین‌تر از حد متوسط طیف باشد. این امر ضرورت تقویت شبکه‌های حمایتی و پیوندهای اجتماعی در محیط دانشگاهی را نشان می‌دهد.

آماره‌های توصیفی مربوط به مؤلفه‌های سرمایه فرهنگی (سرمایه تجسدیافته، سرمایه عینیت‌یافته و سرمایه نهادینه‌شده)

نشان داد که میانگین سرمایه فرهنگی کل برابر با ۴۸/۰۳ است؛ درحالی‌که میانگین طیف آن ۵۲/۵ محاسبه شده است. این نتیجه بیانگر آن است که سطح کلی سرمایه فرهنگی در نمونه بررسی شده کمتر از میانگین طیف است. در سطح مؤلفه‌ها، میانگین سرمایه تجسدیافته ۱۸/۵۶ و میانگین طیف ۱۷/۵ بود که نشان می‌دهد این بعد از سرمایه فرهنگی در حدی کمی بالاتر از مقدار متوسط قرار دارد. چولگی منفی ۰/۴۷۲- نیز گویای تمرکز داده‌ها در نمرات بالاتر است. درباره سرمایه عینیت‌یافته، میانگین ۱۸/۰۸ به دست آمد که اندکی بالاتر از میانگین طیف است و نشان‌دهنده دسترسی نسبتاً مطلوب به منابع فرهنگی عینی در میان دانشجویان است. چولگی منفی ۰/۱۶۶- نیز توزیع تقریباً متقارنی را نشان می‌دهد؛ اما سرمایه نهادینه‌شده با میانگین ۸/۸۵ کمتر از میانگین طیف نظری ۱۷/۵ است. به‌طورکلی، سرمایه فرهنگی دانشجویان در سطحی نسبتاً متوسط رو به پایین قرار دارد (جدول ۳).

جدول ۳- آماره‌های توصیفی متغیرهای مستقل به تفکیک مؤلفه

Table 3- Descriptive statistics of independent variables by components

ابعاد	میانگین	میانگین طیف	انحراف معیار	چولگی	ماکزیمم	مینیمم	دامنه تغییرات
اعتماد اجتماعی	۱۷/۶۲	۱۷/۵	۳/۸۸	۰/۳۴۸	۲۸	۷	۲۱
انسجام اجتماعی	۱۵/۴۴	۱۵	۳/۴۹	-۰/۰۶۷	۲۴	۶	۱۸
حمایت اجتماعی	۱۲/۳۷	۱۷/۵	۴/۳۹	۰/۹۲۰	۲۸	۷	۲۱
مشارکت اجتماعی	۱۹/۷۷	۱۷/۵	۵/۵۸	-۰/۴۴۶	۲۸	۷	۲۱
سرمایه اجتماعی	۶۵/۱۸۰	۶۷/۵	۱۲/۰۱	۰/۲۶۰	۱۰۸	۳۸	۷۸
سرمایه تجسدیافته	۱۸/۵۶	۱۷/۵	۳/۲۹	-۰/۴۷۲	۲۴	۶	۱۸
سرمایه عینیت‌یافته	۱۸/۰۸	۱۷/۵	۴/۳۵	-۰/۱۶۶	۲۸	۷	۲۱
سرمایه نهادینه‌شده	۸/۸۵	۱۷/۵	۱/۰۵	-۰/۶۳۹	۱۰	۵	۵
سرمایه فرهنگی	۴۸/۰۳	۵۲/۵	۶/۹۸	-۰/۴۰۵	۶۶	۲۸	۳۸

نتایج آماره‌های توصیفی مربوط به متغیر ریسک‌پذیری رفتاری و مؤلفه‌های مربوط نشان داد که میانگین کلی ریسک‌پذیری رفتاری ۱۲۶/۶۷ و میانگین طیف ۱۱۵ محاسبه شده است که نشان‌دهنده سطح بالاتر ریسک‌پذیری در میان دانشجویان در مقایسه با مقدار متوسط است. میانگین اعتیاد به اینترنت ۲۱/۷۷ بود که اندکی بیشتر از میانگین طیف ۲۰ است.

این یافته نشان می‌دهد که استفاده بیش از حد از اینترنت در بین دانشجویان در سطحی نسبتاً بالا قرار دارد. چولگی منفی ۰/۲۳۳- نیز بیانگر تمایل بیشتر به نمرات بالاتر است. پرخاشگری میانگینی برابر با ۲۰/۲۳ داشت که نسبت به میانگین طیف ۱۷/۵ بالاتر است و بیانگر گرایش نسبی به رفتارهای پرخاشگرانه است. چولگی مثبت ۰/۵۲۰ نیز توزیع

بیشترین سطح میانگین را نشان داد. چولگی منفی ۰.۸۰۴ - نیز مؤید تمرکز پاسخ‌ها در سمت نمرات بالا است. میانگین تمایل به خودکشی $۱۸/۷۸$ است که کمی بالاتر از میانگین طیف $۱۷/۵$ قرار دارد و نشان می‌دهد گرایش به این رفتار در حد متوسط است. در مجموع، بیشتر مؤلفه‌های ریسک‌پذیری رفتاری بالاتر از سطح متوسط قرار دارند، به‌ویژه رفتارهایی مانند مصرف مواد، روابط جنسی پرخطر و اعتیاد به اینترنت. تنها تمایل به خودکشی در سطح پایین‌تری گزارش شده است. این الگو نشان می‌دهد که ریسک‌پذیری رفتاری در بین دانشجویان شهر قزوین در حد نسبتاً بالایی قرار دارد و نیازمند برنامه‌ریزی‌های آموزشی و مداخلات پیشگیرانه است (جدول ۴).

داده‌ها را اندکی به سمت مقادیر بالاتر متمایل نشان می‌دهد. مصرف سیگار با میانگین $۱۲/۵۵$ از میانگین طیف ۱۰ فراتر رفت و سطحی بالاتر از حد متوسط را نشان داد. چولگی منفی ۰.۷۵۵ - نیز بیانگر تمرکز نسبی داده‌ها در نمرات بالا است. مصرف مواد با میانگین $۲۰/۳۸$ نسبت به میانگین طیف ۱۵ اختلاف چشمگیری دارد. این یافته حاکی از سطح نسبتاً بالای مصرف مواد در نمونه بررسی شده است. میانگین مصرف الکل $۱۸/۰۳$ به دست آمد که از میانگین طیف ۱۵ بالاتر است. چولگی منفی ۰.۵۵۵ - نشان می‌دهد که بخش درخور توجهی از پاسخ‌دهندگان نمرات نسبتاً بالایی در این زمینه کسب کرده‌اند. روابط جنسی پرخطر با میانگین $۲۵/۲۶$ از میانگین طیف ۲۰ فراتر رفت و در مقایسه با سایر مؤلفه‌های ریسک،

جدول ۴- آماره‌های توصیفی متغیر ریسک‌پذیری رفتاری و مؤلفه‌ها

Table 4- Descriptive statistics of behavioral risk-taking variable and its components

متغیر	میانگین	میانگین طیف	انحراف معیار	چولگی	ماکزیمم	مینیمم	دامنه تغییرات
اعتیاد به اینترنت	۲۱/۷۷	۲۰	۶/۲۵	-۰/۲۳۳	۳۲	۸	۲۴
خشونت و پرخاشگری	۲۰/۲۳	۱۷/۵	۵/۰۱	۰/۵۲۰	۲۸	۷	۲۱
مصرف سیگار	۱۲/۵۵	۱۰	۳/۸۱	-۰/۷۵۵	۱۶	۴	۱۲
مصرف مواد	۲۰/۳۸	۱۵	۵/۴۱	۰/۵۳۴	۲۴	۶	۱۸
مصرف الکل	۱۸/۰۳	۱۵	۵/۶۶	-۰/۵۵۵	۲۴	۶	۱۸
روابط جنسی پرخطر	۲۵/۲۶	۲۰	۶/۳۷	-۰/۸۰۴	۳۲	۸	۲۴
خودکشی	۱۸/۷۸	۱۷/۵	۳/۵۲	۰/۵۲۷	۲۸	۷	۲۱
ریسک‌پذیری رفتاری	۱۲۶/۶۷	۱۱۵	۲۲/۷۹	-۰/۵۱۲	۱۶۷	۵۰	۱۱۷

یافته‌های استنباطی

معناداری کمتر از $۰/۰۱$ رابطه منفی و معناداری با اعتیاد به اینترنت داشتند. همچنین سرمایه اجتماعی کلی نیز در همین سطح معناداری نقش بازدارنده‌ای در برابر این رفتار ایفا کرد. در خصوص خودکشی، تمامی مؤلفه‌های سرمایه اجتماعی شامل انسجام اجتماعی، اعتماد اجتماعی، حمایت اجتماعی و مشارکت اجتماعی، در سطح معناداری کمتر از $۰/۰۵$ با این رفتار رابطه معنادار داشتند. سرمایه اجتماعی کل نیز در سطح معناداری کمتر از $۰/۰۱$ نقش مهمی در پیشگیری از این رفتار ایفا کرد. مصرف سیگار نیز با تمام مؤلفه‌های سرمایه اجتماعی

برای بررسی رابطه بین مؤلفه‌های سرمایه اجتماعی و ریسک‌پذیری‌های رفتاری دانشجویان دانشگاه‌های شهر قزوین، از آزمون همبستگی پیرسون استفاده شد. نتایج نشان داد که بین مؤلفه‌های سرمایه اجتماعی و فرهنگی و مؤلفه‌های مختلف ریسک‌پذیری رفتاری روابط معناداری وجود دارد که در ادامه به تفکیک هر مؤلفه بیان می‌شود. در رابطه با اعتیاد به اینترنت، انسجام اجتماعی و اعتماد اجتماعی رابطه معناداری نداشتند؛ اما حمایت اجتماعی و مشارکت اجتماعی در سطح

نیز رابطه منفی و معناداری با مصرف مواد مخدر نشان داد. درخصوص خشونت و پرخاشگری، تمامی مؤلفه‌های سرمایه اجتماعی در سطح معناداری کمتر از ۰/۰۱ رابطه منفی و معناداری با این رفتار داشت که بیانگر نقش مهم سرمایه اجتماعی در کاهش خشونت است. روابط جنسی پرخطر نیز با همه مؤلفه‌های سرمایه اجتماعی در سطوح معناداری کمتر از ۰/۰۵ و ۰/۰۱ رابطه منفی و معنادار داشت که نشان‌دهنده اهمیت سرمایه اجتماعی در پیشگیری از این رفتارهای پرخطر است. به‌طورکلی، یافته‌ها حاکی از آن است که مؤلفه‌های سرمایه اجتماعی نقش بازدارنده و محافظتی در برابر رفتارهای ریسک‌پذیری مختلف دارند؛ هرچند شدت این رابطه در برخی موارد متفاوت است و در برخی مؤلفه‌ها ممکن است رابطه‌ای معنادار مشاهده نشود (جدول ۵).

در سطح معناداری کمتر از ۰/۰۵ رابطه منفی و معناداری داشت؛ به‌طوری‌که انسجام اجتماعی و اعتماد اجتماعی و همچنین حمایت و مشارکت اجتماعی نقش بازدارنده در این رفتار داشتند. مصرف الکل با انسجام اجتماعی و اعتماد اجتماعی رابطه معناداری نداشت؛ اما حمایت اجتماعی و مشارکت اجتماعی در سطح معناداری کمتر از ۰/۰۱ رابطه منفی و معناداری با مصرف الکل داشت. همچنین سرمایه اجتماعی کلی نیز در سطح معناداری کمتر از ۰/۰۱ رابطه معنادار با کاهش مصرف الکل داشت. مصرف مواد مخدر با انسجام اجتماعی و مشارکت اجتماعی رابطه معنادار نداشت؛ اما اعتماد اجتماعی در سطح معناداری کمتر از ۰/۰۵ و حمایت اجتماعی در سطح کمتر از ۰/۰۱ رابطه منفی و معناداری با مصرف مواد مخدر داشتند. سرمایه اجتماعی کل

جدول ۵- آزمون همبستگی بین متغیر سرمایه اجتماعی با ریسک‌پذیری رفتاری

Table 5- Correlation test between social capital and behavioral risk-taking

ریسک‌پذیری رفتاری	انسجام اجتماعی		اعتماد اجتماعی		حمایت اجتماعی		مشارکت اجتماعی		سرمایه اجتماعی	
	ضریب همبستگی معناداری	سطح معناداری	ضریب همبستگی معناداری	سطح معناداری	ضریب همبستگی معناداری	سطح معناداری	ضریب همبستگی معناداری	سطح معناداری	ضریب همبستگی معناداری	سطح معناداری
اعتیاد به اینترنت	-۰/۰۵۷	۰/۲۷۱	-۰/۰۰۹	۰/۸۵۷	-۰/۲۰۸**	۰/۰۰۰	-۰/۱۷۸**	۰/۰۰۱	-۰/۱۶۹**	۰/۰۰۱
خودکشی	-۰/۱۷۲**	۰/۰۰۱	-۰/۱۶۰**	۰/۰۰۲	-۰/۱۱۷*	۰/۰۲۲	-۰/۲۰۵**	۰/۰۰۰	-۰/۲۳۹**	۰/۰۰۰
مصرف سیگار	-۰/۱۵۸**	۰/۰۰۲	-۰/۱۲۸*	۰/۰۱۳	-۰/۲۱۳**	۰/۰۰۰	-۰/۲۶۵**	۰/۰۰۰	-۰/۲۸۷**	۰/۰۰۰
مصرف الکل	-۰/۱۰۹*	۰/۰۳۴	-۰/۰۸۴	۰/۱۰۲	-۰/۱۹۹**	۰/۰۰۰	-۰/۳۳۱**	۰/۰۰۰	-۰/۲۸۳**	۰/۰۰۰
مصرف مواد مخدر	-۰/۰۷۶	۰/۱۴۰	-۰/۱۱۰*	۰/۰۳۳	-۰/۲۲۸**	۰/۰۰۰	-۰/۰۶۳	۰/۲۲۵	-۰/۱۶۵**	۰/۰۰۱
خشونت	-۰/۲۲۹**	۰/۰۰۰	-۰/۱۳۶**	۰/۰۰۸	-۰/۲۴۸**	۰/۰۰۰	-۰/۲۲۳**	۰/۰۰۰	-۰/۳۰۳**	۰/۰۰۰
روابط جنسی پرخطر	-۰/۱۰۹*	۰/۰۳۸	-۰/۱۵۳**	۰/۰۰۳	-۰/۲۹۰**	۰/۰۰۰	-۰/۲۹۱**	۰/۰۰۰	-۰/۳۲۱**	۰/۰۰۰

** معناداری در سطح ۰/۰۱ * معناداری در سطح ۰/۰۵

پریسک همبستگی معنادار در سطح خطای کوچک‌تر از ۰/۰۱ داشته است. طبق یافته‌ها، سرمایه فرهنگی تجسد یافته در سطح معناداری کمتر از ۰/۰۱ و سرمایه فرهنگی کل در سطح معناداری کمتر از ۰/۰۵ با مصرف سیگار رابطه معنادار و معکوسی داشته است. مصرف الکل نیز با سرمایه فرهنگی عینیت یافته و نهادینه شده رابطه معناداری داشته است؛ درحالی‌که سایر مؤلفه‌ها رابطه معناداری با مصرف الکل

یافته‌های حاصل از آزمون همبستگی بین مؤلفه‌های سرمایه فرهنگی و ریسک‌پذیری رفتاری دانشجویان نشان داد که رابطه اعتیاد به اینترنت با سرمایه‌های فرهنگی عینیت یافته و تجسد یافته معنادار بوده و نوع رابطه نیز منفی بوده است؛ اما سرمایه تجسد یافته شده و سرمایه فرهنگی کل، رابطه معنادار با اعتیاد به اینترنت نداشتند. درخصوص خودکشی، سرمایه فرهنگی تجسد یافته و سرمایه فرهنگی کل با این رفتار

نداشته است. مصرف مواد مخدر با سرمایه فرهنگی تجسد یافته و سازه سرمایه فرهنگی در سطح معناداری کمتر از ۰/۰۱ رابطه منفی و معناداری داشت. خشونت و پر خاشگری با سرمایه نهادینه شده، سرمایه تجسد یافته و سرمایه فرهنگی کل رابطه منفی و معناداری داشت؛ به طوری که سرمایه نهادینه شده در سطح معناداری کمتر از ۰/۰۱ و سرمایه

تجسد یافته و سرمایه فرهنگی کل در سطح کمتر از ۰/۰۵ با این رفتار مرتبط بود؛ در نهایت، روابط جنسی پرخطر با سرمایه عینیت یافته رابطه منفی و معناداری در سطح کمتر از ۰/۰۵ داشت و با سرمایه فرهنگی تجسد یافته و سرمایه فرهنگی کل در سطح معناداری کمتر از ۰/۰۱ از نظر آماری همبستگی معکوس و معناداری داشته است (جدول ۶).

جدول ۶- آزمون همبستگی بین متغیر سرمایه فرهنگی با ریسک‌پذیری رفتاری

Table 6- Correlation test between cultural capital and behavioral risk-taking

سرمایه فرهنگی		سرمایه تجسد یافته		سرمایه نهادینه شده		سرمایه عینیت یافته		ریسک‌پذیری رفتاری
سطح معناداری	ضریب همبستگی	سطح معناداری	ضریب همبستگی	سطح معناداری	ضریب همبستگی	سطح معناداری	ضریب همبستگی	
۰/۸۴۹	-۰/۰۱۰	۰/۰۰۰	-۰/۲۹۸**	۰/۰۵۰	-۰/۱۰۱	۰/۰۲۴	-۰/۱۱۷*	اعتیاد به اینترنت
۰/۰۰۰	-۰/۱۷۵**	۰/۰۰۰	-۰/۲۴۳**	۰/۷۸۸	-۰/۰۱۴	۰/۰۷۴	۰/۰۹۲	خودکشی
۰/۰۴۰	-۰/۱۰۶*	۰/۰۰۰	-۰/۲۹۴**	۰/۱۳۲	-۰/۰۷۷	۰/۴۱۰	-۰/۰۴۲	مصرف سیگار
۰/۹۰۳	-۰/۰۰۶	۰/۰۰۰	-۰/۱۵۵**	۰/۸۷۶	-۰/۰۰۸	۰/۰۴۳	-۰/۱۰۴*	مصرف الکل
۰/۰۰۰	-۰/۱۵۶**	۰/۰۰۹	-۰/۱۳۳**	۰/۲۶۰	-۰/۰۵۸	۰/۳۳۴	-۰/۰۵۰	مصرف مواد مخدر
۰/۰۴۵	-۰/۱۰۳*	۰/۰۴۷	-۰/۱۰۲*	۰/۰۰۷	-۰/۱۳۸**	۰/۰۷۲	-۰/۰۹۳	خشونت
۰/۰۰۰	-۰/۱۴۸**	۰/۰۰۰	-۰/۱۷۲**	۰/۹۲۴	-۰/۰۰۵	۰/۰۲۵	-۰/۱۱۷*	روابط جنسی پرخطر

** معناداری در سطح ۰/۰۱ * معناداری در سطح ۰/۰۵

اجتماعی، سرمایه تجسد یافته، انسجام اجتماعی، مشارکت اجتماعی، سرمایه عینیت یافته و سرمایه نهادینه شده به ترتیب بیشترین تأثیر را بر ریسک‌پذیری دانشجویان داشته است. نوع تأثیرات یاد شده نیز منفی و معکوس بوده است که نشان می‌دهد با افزایش ابعاد سرمایه اجتماعی و فرهنگی، تمایل به ریسک‌پذیری کاهش می‌یابد. در مجموع، یافته‌ها بیانگر آن است که سرمایه‌های اجتماعی و فرهنگی نقش بازدارنده‌ای در برابر ریسک‌پذیری رفتاری ایفا می‌کنند و می‌توان از آن‌ها به‌عنوان عوامل پیش‌بینی‌کننده مؤثر یاد کرد (جدول ۷).

برای بررسی تأثیر متغیرهای مستقل بر متغیر ریسک‌پذیری‌های رفتاری، از تحلیل رگرسیون چندمتغیره استفاده شد. نتایج آزمون F با مقدار ۲۸/۹۳ و سطح معناداری کمتر از ۰/۰۱ نشان داد که مدل رگرسیون از لحاظ آماری معنادار است. همچنین آماره دوربین-واتسون برابر با ۱/۶۵۶ بود که بیانگر عدم وجود خودهمبستگی بین باقی‌مانده‌هاست. ضریب تبیین اصلاح شده برابر با ۰/۳۵۲، بدان معناست که متغیرهای حاضر در مدل رگرسیونی توانسته است حدود ۳۵/۲ درصد از واریانس ریسک‌پذیری‌های رفتاری دانشجویان را تبیین کند. در این میان، متغیرهای اعتماد اجتماعی، حمایت

جدول ۷- آماره‌های تحلیل رگرسیونی چندمتغیره ریسک‌پذیری رفتاری

Table 7-Multivariate regression statistics for behavioral risk-taking

متغیر	مقدار بتا	مقدار t	سطح معناداری	آنالیز واریانس مقدار F	همبستگی چندگانه R	ضریب تیبین	ضریب تیبین اصلاح شده	دوربین- واتسون
اعتماد اجتماعی	-۰/۵۳۹	-۷/۶۳۱	۰/۰۰۰					
حمایت اجتماعی	۰/۴۸۳	-۶/۸۰۱	۰/۰۰۰					
سرمایه تجسدیافته	-۰/۴۴۹	-۶/۳۹۳	۰/۰۰۰					
انسجام اجتماعی	-۰/۳۶۶	-۵/۷۸۸	۰/۰۰۰					
مشارکت اجتماعی	-۰/۳۳۵	-۴/۱۳۵	۰/۰۰۰					
سرمایه عینیت‌یافته	-۰/۳۱۴	-۳/۹۵۱	۰/۰۰۰	۲۸/۹۳	۰/۰۰۰			
سرمایه نهادینه‌شده	-۰/۲۴۱	-۳/۷۸۶	۰/۰۰۲		۰/۶۱۴	۰/۳۷۱	۰/۳۵۲	۱/۶۵۶

بحث و نتیجه

پژوهش حاضر با هدف بررسی رابطه بین سرمایه اجتماعی و فرهنگی با ریسک‌پذیری رفتاری در میان دانشجویان دانشگاه‌های شهر قزوین انجام شد. یافته‌ها نشان داد که میان سرمایه‌های اجتماعی و فرهنگی با ریسک‌پذیری رفتاری دانشجویان رابطه‌ای معکوس و معنادار وجود دارد. این نتیجه بیانگر آن است که افزایش پیوندهای اجتماعی، احساس اعتماد و حمایت متقابل و همچنین ارتقای آگاهی‌ها و ارزش‌های فرهنگی می‌تواند به کاهش رفتارهای پرخطر و در نتیجه بهبود کیفیت سبک زندگی جوانان منجر شود؛ بدین ترتیب، ریسک‌پذیری رفتاری به‌منزله یکی از شاخص‌های سبک زندگی ناسالم، در تعامل مستقیم با میزان سرمایه اجتماعی و فرهنگی افراد قرار دارد. در واقع، هرچه دانشجویان از شبکه‌های ارتباطی قوی‌تر، مشارکت اجتماعی بیشتر و سرمایه فرهنگی غنی‌تری برخوردار باشند، احتمال درگیر شدن در رفتارهای ناسالم و پرخطر در آنان کاهش می‌یابد. این نتایج تأکیدی بر نقش بازدارنده سرمایه‌های اجتماعی و فرهنگی در شکل‌گیری سبک زندگی سالم و پیشگیری از آسیب‌های رفتاری در نسل جوان است. از منظر نظری، یافته‌ها با دیدگاه بوردیو در زمینه اهمیت سرمایه فرهنگی و اجتماعی در شکل‌دهی به رفتارهای فردی و اجتماعی همخوانی دارد. بوردیو (1986) بر این باور است که سرمایه فرهنگی،

مجموعه‌ای از ارزش‌ها، مهارت‌ها و آگاهی‌هایی است که فرد را برای انطباق با هنجارها توانمند می‌کند و از بروز رفتارهای ناسازگارانه می‌کاهد. در واقع، سرمایه فرهنگی ظرفیت انطباق با هنجارهای اجتماعی و کاهش ریسک‌پذیری را افزایش می‌دهد. سرمایه اجتماعی نیز از طریق اعتماد، حمایت، مشارکت و انسجام اجتماعی، افراد را به شبکه‌های اجتماعی سالم متصل می‌کند و از گرایش به رفتارهای پرریسک جلوگیری می‌کند. کلمن (1988) و پاتنام (2000) بر نقش سرمایه اجتماعی در تسهیل همکاری اجتماعی و کاهش رفتارهای انحرافی تأکید دارند. فوکویاما (2012) نیز تأکید می‌کند که افزایش اعتماد و پیوندهای اجتماعی، انسجام و نظم اجتماعی را تقویت می‌کند و تمایل به رفتارهای پرریسک را کاهش می‌دهد. نظریه کنترل اجتماعی هیرشی (1969) نیز بیان می‌کند که وجود پیوندهای مستحکم اجتماعی، افراد را از بزهکاری و ناهنجاری بازمی‌دارد؛ بنابراین، تقویت ارتباطات اجتماعی سالم در محیط دانشگاهی می‌تواند عاملی مؤثر در کنترل ریسک‌پذیری رفتاری دانشجویان باشد.

در تبیین تفاوت میان مؤلفه‌ها باید توجه داشت که برخی از ابعاد سرمایه اجتماعی و فرهنگی در همه حوزه‌های ریسک‌پذیری نقش یکسانی نداشته است؛ برای نمونه، درحالی‌که حمایت اجتماعی با رفتارهایی مانند اعتیاد به اینترنت یا مصرف الکل رابطه معنادار و منفی نشان داده است،

درواقع، می‌توان گفت شبکه‌های اجتماعی و فرهنگی سالم که به‌صورت سرمایه اجتماعی و فرهنگی در محیط دانشگاهی شکل می‌گیرند، می‌تواند مسیر یادگیری رفتارهای پرریسک را تضعیف کرده و از طریق هنجارسازی رفتارهای سالم، نقش بازدارنده ایفا کند. در مجموع، یافته‌های پژوهش حاضر ضمن هم‌سویی با نتایج مطالعات تجربی پیشین عشایری و همکاران (۱۴۰۱)، واعظی و همکاران (۱۴۰۰)، بهرامی و همکاران (۱۳۹۹)، کوچانی اصفهانی و بحرانی (۱۳۹۸)، نیازی و همکاران (۱۳۹۷)، دانافر و دهقانی (۱۳۹۴) و مارتینز-کاسانووا و همکاران (2024)، تان و فانگ (2023)، بانستولا و همکاران (2020)، ویاپود و همکاران (2016)، مگسون و همکاران (2015)، گانگه و همکاران (2015)، عمدتاً بر نقش حفاظتی سرمایه‌های اجتماعی و فرهنگی در کاهش ریسک‌پذیری رفتاری دانشجویان تأکید دارد. به‌طور کلی، یافته‌ها نشان می‌دهد که مؤلفه‌های سرمایه اجتماعی و فرهنگی نقش بازدارنده و پیش‌بینی‌کننده مهمی در برابر ریسک‌پذیری رفتاری دارد و توجه به ابعاد مختلف آن‌ها می‌تواند به کاهش پیامدهای منفی ریسک‌پذیری و ارتقای سلامت اجتماعی دانشجویان منجر شود. با توجه به نتایج نظری و تجربی پژوهش می‌توان پیشنهادات زیر را ارائه کرد:

تقویت اعتماد اجتماعی از طریق برنامه‌های مشارکتی هدفمند: یافته‌های تحقیق نشان داد که اعتماد اجتماعی یکی از مؤلفه‌های کلیدی سرمایه اجتماعی است که رابطه معکوس و معناداری با ریسک‌پذیری رفتاری دارد؛ بنابراین، دانشگاه‌ها می‌توانند با ایجاد و حمایت از تشکل‌ها، انجمن‌ها و گروه‌های دانشجویی، فضایی ایجاد کنند که دانشجویان احساس کنند در یک محیط اعتمادمحور قرار دارند. برگزاری نشست‌های گروهی، جلسات هم‌اندیشی و پروژه‌های مشترک می‌تواند حس تعلق و انسجام را افزایش دهد و به کاهش ریسک‌پذیری یاری کند.

تقویت حمایت اجتماعی از طریق سیستم‌های مشاوره و حمایتی: از آنجاکه حمایت اجتماعی نیز تأثیر درخور توجهی در کاهش رفتارهای پرریسک داشته است، توصیه می‌شود که

انسجام اجتماعی با این دو رفتار رابطه‌ای نداشته است. این تفاوت می‌تواند ناشی از ماهیت فردی‌تر این نوع رفتارها باشد؛ به این معنا که در رفتارهایی همچون استفاده افراطی از اینترنت، حمایت مستقیم و عاطفی اطرافیان (خانواده، دوستان یا همکلاسی‌ها) نقش پیشگیرانه‌تری دارد؛ در حالی که انسجام اجتماعی بیشتر در رفتارهای جمعی و تعامل‌محور (مانند خشونت یا روابط پرخطر) اثرگذار است. به بیان دیگر، انسجام اجتماعی نوعی پیوند ساختاری است که کارکرد آن در بستر روابط بین‌فردی و تعاملات اجتماعی بروز می‌یابد؛ در حالی که حمایت اجتماعی ماهیتی کارکردی‌تر و در دسترس‌تر دارد. به‌طور مشابه، در سرمایه فرهنگی نیز مشاهده شد که برخی ابعاد همچون سرمایه تجسدیافته، بیشترین ارتباط منفی را با ریسک‌پذیری رفتاری داشت. این یافته را می‌توان با تأکید بورديو (1986) بر تجسد فرهنگی یعنی درونی‌شدن ارزش‌ها و هنجارهای فرهنگی در شخصیت فرد تبیین کرد. زمانی که دانشجویان ارزش‌های فرهنگی را به‌صورت درونی تجربه و در رفتار خود متجلی می‌سازند، احتمال درگیر شدن در رفتارهای پرریسک کاهش می‌یابد. در مقابل، سرمایه‌های فرهنگی عینی یا نهادی که بیشتر به منابع بیرونی (مانند مدارک یا امکانات فرهنگی) وابسته‌اند، ممکن است به‌تنهایی نتوانند مانع گرایش فرد به این نوع رفتارها شوند.

نکته دیگر اینکه، ضریب تبیین مدل رگرسیونی نشان داد که حدود ۳۵ درصد از تغییرات ریسک‌پذیری رفتاری دانشجویان توسط سرمایه‌های اجتماعی و فرهنگی تبیین می‌شود. این یافته ضمن تأکید بر اهمیت این دو سرمایه، بیانگر آن است که بخشی از ریسک‌پذیری رفتاری نیز تحت تأثیر عوامل دیگری چون شرایط اقتصادی، فشار تحصیلی، رسانه‌ها یا گروه همسالان قرار دارد. از آنجاکه متغیر گروه همسالان در این پژوهش مستقیماً سنجیده نشده، ارجاع به نظریه پیوند افتراقی ساترلند (1978) صرفاً به‌صورت تبیینی و برای تأکید بر فرایندهای یادگیری اجتماعی در رفتارهای پرخطر قابل استفاده است، نه به‌عنوان مبنای تجربی پژوهش.

دانشگاه‌ها سیستم‌های مشاوره تخصصی روان‌شناسی و حمایتی را توسعه دهند. این مراکز باید دسترسی آسان، مشاوره‌های تخصصی و آموزش مهارت‌های مقابله با فشارهای روانی و اجتماعی را برای دانشجویان فراهم کند تا حمایت اجتماعی عملی و ملموس ارتقا یابد.

افزایش مشارکت اجتماعی با برنامه‌های توسعه مهارت‌های شهروندی و مسئولیت‌پذیری: دانشگاه‌ها می‌توانند با طراحی برنامه‌هایی نظیر کارگاه‌های آموزش مهارت‌های شهروندی، مسئولیت‌پذیری اجتماعی و فعالیت‌های داوطلبانه، انگیزه دانشجویان را برای مشارکت فعال در جامعه و محیط دانشگاه افزایش دهند. این امر نه تنها سرمایه اجتماعی را افزایش می‌دهد، بلکه حس تعلق و پایبندی به ارزش‌های جمعی را تقویت می‌کند.

ارتقای انسجام اجتماعی از طریق برنامه‌های گروهی و رویدادهای دانشگاهی: برگزاری رویدادهای اجتماعی، فرهنگی و ورزشی با هدف ایجاد حس همبستگی و ارتباط میان دانشجویان می‌تواند انسجام اجتماعی را تقویت کند. این فضاها فرصت تعامل سالم و کاهش انزوا را فراهم می‌آورد که به نوبه خود از تمایل به ریسک‌پذیری جلوگیری می‌کند.

تقویت سرمایه فرهنگی از طریق آموزش و ترویج سبک زندگی سالم: دانشگاه‌ها باید با برگزاری دوره‌های آموزشی مرتبط با سلامت روان، مدیریت استرس، آگاهی‌بخشی درباره پیامدهای رفتارهای پرریسک و ترویج سبک زندگی سالم، این نوع سرمایه فرهنگی را ارتقا دهند. همچنین، ایجاد فضاهای فرهنگی و هنری که فرصتی برای بروز و توسعه سرمایه فرهنگی دانشجویان باشد، توصیه می‌شود.

توسعه سرمایه فرهنگی نهادی با تقویت نهادهای آموزشی و فرهنگی دانشگاه: سرمایه فرهنگی نهادی به معنای دسترسی به نهادها و منابع فرهنگی است. دانشگاه‌ها باید با بهبود زیرساخت‌های آموزشی، فرهنگی و رفاهی امکان بهره‌مندی دانشجویان از منابع فرهنگی را افزایش دهند. این امر به کاهش فشارهای ناشی از کمبود منابع کمک می‌کند و

زمینه‌ساز کاهش ریسک‌پذیری رفتاری می‌شود.

آموزش و فرهنگ‌سازی خانواده‌ها و جامعه پیرامونی دانشجویان: از آنجایی که سرمایه‌های اجتماعی و فرهنگی تحت تأثیر محیط اجتماعی گسترده‌تر قرار دارند، توصیه می‌شود برنامه‌های آموزشی برای خانواده‌ها و جامعه پیرامونی دانشجویان برگزار شود. این برنامه‌ها می‌تواند نقش حمایت اجتماعی و فرهنگی خانواده‌ها را تقویت کند و از طریق شبکه‌های اجتماعی گسترده‌تر، اثر محافظتی سرمایه‌های اجتماعی را در جامعه افزایش دهد.

در نهایت، پیشنهاد می‌شود که دانشگاه‌ها و نهادهای مرتبط با جوانان با برنامه‌ریزی‌هایی برای تقویت سرمایه‌های اجتماعی و فرهنگی، از طریق ایجاد فضاهای مشارکتی، افزایش حمایت‌های اجتماعی و ارتقای فرهنگ دانشجویی سالم، زمینه کاهش ریسک‌پذیری رفتاری را فراهم آورند. همچنین، سیاست‌گذاران اجتماعی می‌توانند با در نظر گرفتن این عوامل، برنامه‌های پیشگیرانه مؤثرتری طراحی کنند؛ علاوه بر این، توجه به ابعاد مختلف سرمایه اجتماعی و فرهنگی و نقش آن‌ها در تنظیم رفتارهای اجتماعی، می‌تواند گامی مهم در جهت بهبود سبک زندگی سالم و سلامت اجتماعی جامعه دانشگاهی باشد و از پیامدهای منفی رفتارهای پرریسک بکاهد

منابع فارسی

ادیب‌نیا، ف.، احمدی، ع.، و محمدموسوی، س. ع. (۱۳۹۵).
مروری بر علل گرایش به رفتارهای پرخطر در نوجوانان.
سلامت اجتماعی و اعتیاد، ۳(۹)، ۱۱-۳۶.

<https://ensani.ir/fa/article/۳۶۴۶۳>

اکبری، ی.، سراج‌زاده، ح.، زمانیمقدم، م.، و رشیدی، ج. (۱۳۹۵). عوامل اجتماعی مرتبط با مصرف مواد مخدر در بین دانشجویان: مطالعه موردی دانشجویان ۲۷-۱۸ ساله دانشگاه خوارزمی. *مطالعات راهبردی ورزش و جوانان*، ۱(۳۲)، ۱-۲۰.

https://fasname.msy.gov.ir/article_162.html

آقاجانی، ت. (۱۳۹۶). بررسی رابطه بین سبک‌های دل‌بستگی و شیوه‌های فرزندپروری با رفتارهای پرخطر در نوجوانان

(۱۳۹۴). بررسی رابطه سرمایه فرهنگی با بروز انواع

رفتارهای پرخطر در بین دانشجویان دانشگاه یزد.

دانشگاه یزد، (۶)، ۲۷۲-۲۸۳.

<https://elmnet.ir/doc/1610674-1722>

References

Adibnia, F., Ahmadi, A., & Mohammad-Mousavi, A. (2016). A review of the causes of adolescents' tendency toward high-risk behaviors. *Social Health and Addiction Journal*, 3(9), 11-36. [In Persian]. <https://ensani.ir/fa/article/364643>

Aghajani, T. (2017). *The Relationship between Attachment Styles and Parenting Methods with Risky Behaviors in Adolescents* [Master's Thesis, University of Tabriz]. [In Persian].

Akbari, Y., Serajzadeh, H., Zamani-Moghadam, M., & Rashidi, J. (2017). Social factors related to drug use among students: A case study of 18-27-year-old students at Kharazmi University. *Strategic Studies of Sport and Youth Journal*, 15(32), 207-221. [In Persian]. https://fasname.msy.gov.ir/article_162.html

Ashayeri, T., Jahanparvar, T., & Avarideh, S. (2022). A study of the relationship between socio-cultural capital and social risky behaviors among Iranian university students. *Industry and University Journal*, 15(57), 207-230. [In Persian]. <http://jiu.ir/Article/47400/FullText>

Bahrami, Zh., Zandi, F., Akbari, M., & Jadidi, H. (2020). Development of a causal model for high-risk behaviors based on social capital and responsibility with the mediating role of moral identity (Case Study: Students of Kermanshah University of Medical Sciences). *Strategic Studies of Sport and Youth Journal*, 19(49), 53-72. [In Persian]. https://fasname.msy.gov.ir/article_391.html

Banstola, R., Ogino, T., & Inoue, S. (2020). Self-esteem, perceived social support, social capital and risk behavior among urban high school adolescents in nepal. *Journal Ssm-Population Health*, (11), 1-9. <https://doi.org/10.1016/j.ssmph.2020.100570>

Bagheri-Kerachi, A., Sadeghi, S., & Salafzon, R. (2022). Investigating the factors affecting the lifestyle of Farhangian University Students in the Field of Health, Iran. *Journal of Health System Research*, 17(4), 261-268. [In Persian]. <https://doi.org/10.22122/jhsr.v17i4.1432>

Baqeri, N. (2017). *A Sociological Study of the Relationship between Sexual Socialization and Risky Sexual Behaviors among Adolescents in Tehran* [Master's Thesis, Kharazmi University]. [In Persian].

Bhandari, H., & Yasunobu, K. (2009). What is social capital? A comprehensive review of the concept. *Asian Journal of Social Science*, 37(3), 480-510.

هنر، ۴(۳)، ۱۸۶-۲۰۴.

<https://doi.org/10.34785/J016.2022.034>

کلانتری، ع.، کشاورز، ا.، و مومنی، ح. (۱۳۹۵). رابطه بین

سرمایه اجتماعی و نشاط اجتماعی جوانان شهرستان

دهلران. *پژوهشنامه مددکاری اجتماعی*، ۳(۱۰)، ۴۱-۷۲.

<https://doi.org/10.22054/rjsw.2016.9371>

کوچانی اصفهانی، م.، و بحرانی، م. (۱۳۹۸). تأثیر سرمایه

فرهنگی و مهارت‌های اجتماعی بر رفتارهای پرخطر

نوجوانان. *دانش انتظامی فارس*، ۶(۲۰)، ۸۱-۱۰۴.

https://www.researchgate.net/publication/337474856_

گل خندان، س. (۱۴۰۱). رابطه ساختار خانواده با بزهکاری

اطفال و نوجوانان: مطالعه میدانی در کانون اصلاح و

تربیت استان اصفهان. *پژوهش‌های حقوق جزا و*

جرم‌شناسی، ۱۰(۱۹)، ۲۰۷-۲۳۵.

<https://doi.org/10.22034/jclc.2022.298835.1542>

گنجی، م.، و حیدریان، ا. (۱۳۹۳). سرمایه فرهنگی و اقتصاد

فرهنگ با تأکید بر نظریه‌های پیر بوردیو و دیوید تراسبی.

راهبرد، ۲۳(۳)، ۷۷-۹۷.

https://rahbord.csr.ir/article_152940.html

نیازی، م.، عباس‌زاده، م.، و سعادت، م. (۱۳۹۶). بررسی

جامعه‌شناختی سهم مؤلفه‌های سرمایه اجتماعی در تبیین

رفتارهای مخاطره‌آمیز (مورد مطالعه جوانان ۱۵-۳۴ شهر

تبریز). *بررسی مسائل اجتماعی ایران*، ۸(۲)، ۷۵-۱۰۱.

<https://doi.org/10.22059/ijsp.2018.65054>

نیازی، م.، عباس‌زاده، م.، و سعادت، م. (۱۳۹۷). مطالعه

جامعه‌شناختی نقش مداخله‌گرایانه سرمایه‌های فرهنگی و

نمادین در تأثیرگذاری سرمایه اقتصادی بر بروز رفتارهای

پرخطر در بین جوانان شهر تبریز. *مطالعات جامعه‌شناختی*

شهری، ۸(۲۷)، ۱-۴۰.

https://journals.iau.ir/article_662330.html

واعظی، ف.، اسماعیلی، ر.، و محمدی، ا. (۱۴۰۰). مطالعه

جامعه‌شناختی نقش سرمایه فرهنگی-اجتماعی در تبیین

روانشناختی رفتارهای پرخطر زنان سرپرست خانوار.

مطالعات روانشناختی نوجوان و جوان، ۱، ۷۲-۸۲.

<https://lib.wrc.ir/scholar/view/1/47542>

هاشمیان‌فر، ع.، دانافر، ع.، دهقان دهنوی، گ.، و دانافر، ف.

- <https://doi.org/10.22034/jclc.2022.298835.1542>
- Hashemianfar, A., Danafar, A., Dehghani, G., & Danafar, F. (2015). The relationship between cultural capital and the occurrence of risky behaviors among students at the University of Yazd. *Journal of Yazd School of Public Health*, (6), 272–283. [In Persian]. <https://elmnet.ir/doc/1610674-1722>
- Hirschi, T. (1969). *Causes of Delinquency*. University of California Press.
- Kalantari, A., Keshavarz, A., & Momeni, H. (2019). A study of the relationship between social capital and social happiness among the youth of Dehloran, Iran. *Social Work Research Journal*, 3(10), 41–72. [In Persian]. <https://doi.org/10.22054/rjsw.2016.9371>
- Khojandi, G., Banshi, M., Sharifi, H., & Mohseni, S. (2018). The prevalence of high-risk behaviors among students of Islamic Azad and Payame Noor universities in Rudan County. *Preventive Medicine Journal*, 5(2), 44–52. [In Persian]. <http://jpm.hums.ac.ir/article-1-312-fa.html>
- Kouchani-Esfahani, M., & Bahrani, M. (2019). The effect of cultural capital and social skills on adolescents' risky behaviors. *Fars Police Knowledge Journal*, 6(20), 81–104. [In Persian]. https://www.researchgate.net/publication/337474856_tat_hyr_srmayh_frhngy_w_mharthay_ajtmay_br_rftarhay_p_rkht_r_nwjwanan
- Magson, N. R., Craven, R. G., Munns, G., & Yeung, A. S. (2015). It is risky business: can social capital reduce risk-taking behaviours among disadvantaged youth? *Journal of Youth Studies*, 19(5), 1-23. <https://doi.org/10.1080/13676261.2015.1098776>
- Martínez-Casanova, R., Molero-Jurado, M. M., & Pérez-Fuentes, M. C. (2024). Self-Esteem and Risk Behaviours in Adolescents: A Systematic Review. *Behavioral Sciences*, 14(6), 432. <https://doi.org/10.3390/bs14060432>
- Niazi, M., & Soleimannejad, M. (2018). The context of risky behaviors among adolescents and youth in Kashan. *Social Work Research Journal*, 5(16), 169–201. [In Persian]. <https://doi.org/10.22054/rjsw.2018.11708>
- Niazi, M., Abbaszadeh, M., & Saadati, M. (2017). Sociological study of the impact of social capital components on risky behaviors (Case Study: Youth of 15-34 Years of Tabriz). *Iranian Journal of Social Problems*, 8(2), 75–101. [In Persian]. <https://doi.org/10.22059/ijsp.2018.65054>
- Niazi, M., Abbaszadeh, M., & Saadati, M. (2018). A sociological study of the mediating role of cultural and symbolic capital in the impact of economic capital on risky behaviors among the youth of Tabriz. *Urban Sociological Studies Journal*, 8(27), 1–40. [In Persian]. https://journals.iau.ir/article_662330.html
- Ocampo, P. E., Lubbers, M. J., & Adams, J. (2025). <https://doi.org/10.1163/156853109X436847>
- Boostani, D. (2012). Social capital and risky behavior: A case study of high school students in Kerman. *Journal of Social Sciences*, 9(1), 1–31. [In Persian]. <https://doi.org/10.22067/jss.v0i0.16879>
- Bourdieu, P. (1986). *The Forms of Capital*. In J. G. Richardson, Ed., *Handbook of Theory and Research for the Sociology of Education* (pp. 241–258). Greenwood Press. https://www.ucg.ac.me/skladiste/blog_9155/objava_66783/fajlovi/Bourdieu%20The%20Forms%20of%20Capital%20_1_.pdf
- Coleman, J. S. (1988). Social capital in the creation of human capital. *American Journal of Sociology*, 94(1), 95–120. <https://www.jstor.org/stable/2780243>
- Danafar, A., & Dehghani, G. (2016). The relationship between cultural capital with a variety of high risk behaviors among students of Yazd University. *The Journal of Toloo-e-behdasht*, 14(6), 372-383. [In Persian]. <http://tbj.ssu.ac.ir/article-1-1046-fa.html>
- Delaviz, M., Mortezaeiasl, K., & Sinaei, A. (2020). A comparative reflection on the concept of social capital from the perspectives of Putnam and Fukuyama. *Iranian Political Sociology Journal*, 3(4), 2288–2306. [In Persian]. https://jou.spsiran.ir/article_152785_8e54f3f9445973c800f0e1c3a8e62255.pdf
- Fatehi, A., & Ekhlasi, E. (2012). Factors affecting social capital: A case study of pre-university female students in Shiraz. *Social Development & Welfare Planning*, 4(14), 145–182. [In Persian]. https://qjstd.atu.ac.ir/article_3305.html
- Firoozjaian, A., & Saadati-Chafi, Z. (2022). The problem of deviant leisure among youth. *Cultural and Art Sociology Journal*, 4(3), 186–204. [In Persian]. <https://doi.org/10.34785/J016.2022.034>
- Fukuyama, F. (2012). Trust: The social virtues and the creation of prosperity. *Studies of Changing Societies: Comparative and Interdisciplinary Focus*, 1(1), 80-95. https://ciaotest.cc.columbia.edu/journals/scs/v1i1/f_0026_836_22565.pdf
- Gagne, T., Frohlich, K., & Abel, T. (2015). Culture capital and smoking in young adults; Applying new indicators to explore social inequalities in health behaviour. *The European Journal of Public Health*, 25(5), 818-823. <https://doi.org/10.1093/eurpub/ckv069>
- Ganji, M., & Heydarian, A. (2014). Cultural capital and the economy of culture with emphasis on the theories of Pierre Bourdieu and David Throsby. *Strategy*, 23(3), 77–97. [In Persian]. https://rahbord.csr.ir/article_152940.html
- Golkhandan, S. (2022). Criminological study of the role of family and its structure on juvenile delinquency of Isfahan Correctional Center. *Journal of Criminal Law and Criminology Researches*, 10(19), 213–235. [In Persian].

- and factors affecting it (A case study of female students of Payame Noor and Islamic Azad universities of Qaen). *Journal of Socio-Cultural Studies of Khorasan*, 10(2), 57–84. [In Persian]. https://www.farhangekhorasan.ir/article_13892.html
- Sharifiansani, M. (2002). Social capital: Main concepts and theoretical framework. *Social Welfare Quarterly*, 1(2), 5–18. [In Persian]. <http://refahj.uswr.ac.ir/article-1-1738-fa.html>
- Sutherland, E. H. (1978). *Criminology*. Philadelphia, Lippincott.
- Tan, G. L. C., & Fang, Z. (2023). Family social and cultural capital: An analysis of effects on adolescents' educational outcomes in China. *The Journal of Chinese Sociology*, 10(21), 1-27. <https://doi.org/10.1186/s40711-023-00200-w>
- Vaezi, F., Esmaeili, R., & Mohammadi, A. (2021). A sociological study of the role of socio-cultural capital in the psychological explanation of risky behaviors among female-headed households. *Journal of Adolescent and Youth Psychological Studies*, 1, 72–82. [In Persian]. <https://lib.wrc.ir/scholar/view/1/47542>
- Viapude, G. N., Yeong Yeong, L., & Chee seng, T. (2016). Social capital as a predictor of Prosocial risk behavior among adolescents. *International Conference on Health and Well_Being*, 63-69. https://www.researchgate.net/publication/305315485_
- Toward a unified conceptualization of social capital. *Annual Review of Sociology*, 51(1), 171-190. <https://doi.org/10.1146/annurev-soc-090924-032037>
- Putnam, R. D. (2000). *Bowling Alone: The Collapse and Revival of American Community*. Simon & Schuster.
- Rad, F., & Rostami, N. (2016). Social bond and the tendency toward deviant behaviors. *Journal of Social Sciences*, 23(74), 177–214. [In Persian]. <https://dor.isc.ac/dor/20.1001.1.17351162.1395.23.74.6>
- Rajabi, F., & Beikpour, A. (2020). A sociological analysis of the phenomenon of addiction. *Proceedings of the 5th International Conference on Modern Research in Education, Psychology, and Social Studies of Iran*. Tehran. [In Persian]. <https://civilica.com/doc/1038774>
- Reed, E., & Johnson, B. (2023). Overview of cultural capital theory's current impact and potential utility in academic libraries. *The Journal of Academic Librarianship*, 49(6), 1-8. https://www.researchgate.net/publication/375170407_
- Rezaei, M., & Tashvigh, F. (2013). Reconsideration of the measures of cultural capital. *Iranian Journal of Social Studies and Research in Iran*, 2(1), 9–35. [In Persian]. <https://doi.org/10.22059/jisr.2013.36575>
- Sharbatian, M., & Eskandari, Z. (2015). A sociological analysis of cultural capital indicators